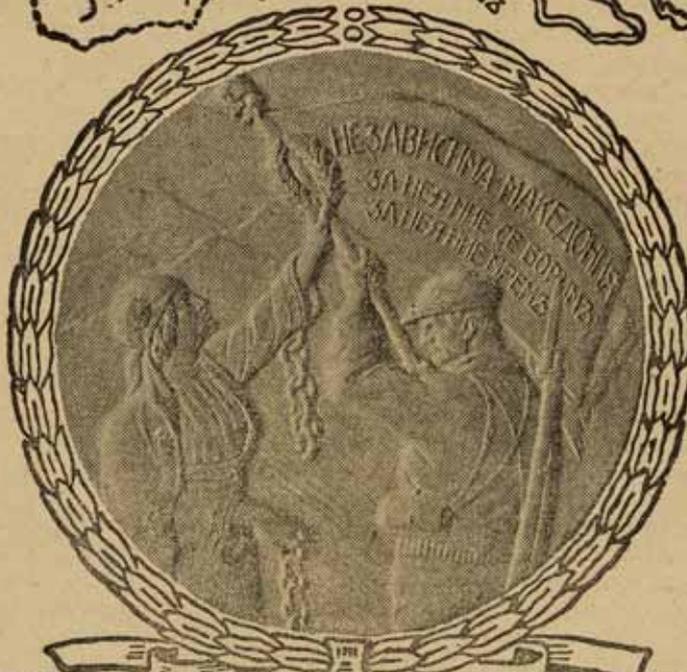

Илюстрация ИЛИНДЕНЪ

ИЗДАНИЕ НА ИЛИНДЕНСКАТА
ОРГАНИЗАЦИЯ

Съдържание:

1. О. Добруджански край — Люб. Бобевски.
2. День на слава и възторзи — Люб. Бобевски.
3. Мисли върху подготовката, проявитъ и дейността на В. М. О. Р. О. въ II-ия револ. окръгъ — Ан. Лозанчевъ.
4. Революционни движения на българитѣ въ Македония въ далечното минало — Г. Ив. Ефлевъ.
5. Една тридесетъ и седемъ гедишнина — Н. Петровъ.
6. Любомиръ Бобевски — К. Хр.
7. Внишния шпионинъ — Х. Настевъ.
8. Нападение на сватбата въ с. Неволяни, Леринско—В. Тр.
9. Кратковременната свобода на Пианецъ — Вл. А. Карам.
10. Извлѣчение отъ бележкитѣ на четника Ив. Мутафовъ.
11. Положението.

Sommaire:

1. Poésie — par L. Bobevsky.
2. Poésie — par L. Bobevsky.
3. Pensées sur l'organisation de V. M. O. R. O. — par Anastas Lozatcheff.
4. Des mouvements revolutionnaires en Macédoine — par G. B.
5. Une trente septenaire — par Nicola Petroff.
6. Lubomir Bobevsky — par C. Chr.
7. L'espion de Vinitza — par Chr. Nasteff.
8. La nauce attaquée dans le village de Névoiény — districte de Florina — par V. Triphonoff.
9. La liberté de courte durée dans l'arondissement de Pianetz à 1878 — par Vl. Karamanoff.
10. Extré des souvenirs du révolutionnaire — par Iv. Moutaphoff.
11. La situation.

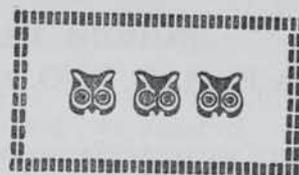
ДАД
ОТНАРОДНАТА БИБЛИОТЕКА
„СВ. СВ. КИРИЛЪ И МЕТОДИЙ“
СОФИЯ

Исторически календаръ за м. октомврий

Новъ стилъ	Ст. стилъ		Годината на събитieto
1	19	Четитѣ на Чернолѣвъ, Жековъ, Байчевъ и др. водиха упорито сражение край с. Витоша (Кочанско)	1903
2	20	Българскитѣ войски се оттеглиха отъ Леринско и спрѣха на Кенали	1916
3	21	Упорито сражение при в. Султанъ-тепе (Кочанско)	1903
4	22	Иларионъ билъ ржкоположенъ въ епископ. санъ съ титла: <i>Макариополски</i>	1858
5	23	Костурскитѣ българи изхвърлиха името на грѣцкия патриархъ	1869
6	24	К. Н. Палаузовъ приега отъ руския императоръ, комуто врѣчи изложение на църковния българ. въпросъ.	1848
7	25	При с. Попадия (Лерински) 70 възстаници срещу 400 аскара водятъ кървава борба и загиватъ 17 четници — Войв. <i>Лечо Церовски</i> .	1903
8	26	Убитъ бѣше войвода Гюрчинъ Наумовъ	1904
9	27	Агатополюския грѣцки митрополитъ служи прѣвъ пѣтъ на славян. езикъ въ бѣлг. параклисъ „Св. Стефанъ“ въ Цариградъ	1850
10	28	В. Порта съобщилъ на Смѣс. Советъ при Екзархията, че последната може да издава документи, както има право Патриаршията.	1870
11	29	Къмъ обедъ бѣлг. войски влѣзнаха въ Лозенградъ	1912
12	30	Образувана бѣ въ Скопие европ. комисия за финансови реформи въ Македония	1905
13	31	Убитъ бѣше отъ гърцитѣ въ Солунъ свещ. Стаматъ Танчевъ, голѣмъ патриотъ	1904
14	1	Козма, игуменъ на м. Пречиста (Кичевско), откаранъ въ затвора въ Битоля, задето се отказалъ отъ грѣцк. патриаршия	1874
15	2	Послаицитѣ въ Цариградъ решиха да поканятъ В. Порта да приеме предложенитѣ ѝ финан. реформи	1905
16	3	На върха Китра (Кочанско), войв. Константиновъ съ 87 четници срещу 4000 аскера водили люта 6 часова борба	1903
17	4	Българ. I и II армии въ Балкан. война разбиха къмъ Люле-Бургасъ турската армия и безредно я разпилѣха	1912
18	5	Екз. Антимъ I отправи послание до самостоятелнитѣ православни църкви противъ оповестената отъ патриарха схизма	1872
19	6	Гърцитѣ бомбадиратъ българ. постове по пл. Бѣласица, гр. Петричъ и нѣкои села	1925
20	7	Скопяни започнаха да споменаватъ името на Илариона Макариополски като глава на българ. черква	1869
21	8	Войводата К. Димитровъ съ 22 четници срещу 2,000 войници води ожесточено сражение надъ село Зашле (Крушовско — Битолско).	1903
22	9	Бомбенъ отентатъ въ Прилепъ, извършенъ отъ Ив. Гюрлуковъ.	1912
23	10	Българската армия предприе настѣпление къмъ Чаталджа.	1912
24	11	Положени основитѣ на българ. църква „Св. Стефанъ“ въ Цариградъ.	1849
25	12	Въ Лозана се откри събранието на международния съюзъ за О. Н. съ дневенъ редъ: „Въпроса за малцинствата“	1926
26	13	Български учители въ гр. Галичникъ арестувани и осждени, че преподавали въ училището българска история	1911
27	14	Струмишка афера: 428 арестувани, 230 изтезавани.	1902
28	15	Руски морски единици бомбардираха гр. Варна	1916
29	16	Въ гр. Съръ бѣше убитъ българ. книжаръ Атанасъ Г. Николовъ.	1906
30	17	Българитѣ отъ Струмишко подали заявление до В. Порта противъ патриаршията	1867
31	18		

ИЛЮСТРАЦИЯ ИЛИНДЕНЪ

Редакторъ: КИРИЛЪ ХРИСТОВЪ — СОВИЧАНОВЪ

Редакция и администрация: ул. „Пиротъ“ № 5, телеф. 2-19-32

Годишенъ абонаментъ за Царството — 120 лв., за Европа — 200 лв., за Америка — 2 долара. Отдѣленъ брой 12 лв.
Чекова смѣтка 5221.

Списанието е одобрено отъ Министерството на Народ. Просвѣщение съ окржнo № 40,350 отъ 28. XI. 1933 г.

ILLUSTRATION „ILINDEN“ Rédaction et administration: rue „Pirot“ 5. — Sofia, Bulgarie.

I.

Добруджански край

О Добруджански край,
Ти нашъ си земенъ рай,
Въ тебъ златно жито зрѣй,
Въ тебъ вакло стадо блѣй.

Орлитъ отъ възбогъ,
И слънчо златоокъ,
И ширната ти степь
Ни спомнятъ все за тебъ.

Подъ чужди ти бѣ кракъ,
Дойде деньтъ въ кой пакъ
Да бждешъ кжтъ нашъ ти,
Тѣй както и преди.

Съ оржже, свѣтлина
Ний твоята бжднина
Ковеме всѣки часъ,
Храни надежда въ насъ!

II.

День на слава и възторзи

Звънятъ камбани медни тържествено, съ възторгъ,
И тѣхний гласъ отеква далече и възбогъ,
Защото днесъ възкрѣска единъ нашъ реденъ кжтъ,
Обреченъ и подхвърленъ на най-жестока смъртъ.

Плющи съ безбродна радостъ народния трицвѣтъ,
Плющи и съ мощъ разнася чаровень, милъ приветь,
Че въ Добруджа красива се вдигна робски мракъ,
Че тамъ наново стжпи съ честьъ българския кракъ.

Нестихно сж подели „О Добруджански край“
Вредъ музики чаровни, та въ земенъ свърщатъ рай
Земята старославна на горди праотецъ —
Юнакъ легенденъ, дивенъ и приказенъ борецъ!

Народътъ ни море е съ навдигнати вълни,
Що мѣтатъ се и хвърлятъ надъ пречки и стени,
Море е той, което вериги не търпи,
Що чужда пѣсенъ въ люлки не може да преспи!

Сърдцата силно би тѣ, нетлѣнъ въ тѣхъ пламъ гори,
Облѣни сж прещедро съ потоци отъ зари,
Очитѣ пѣкъ искрѣятъ и съ огненъ тѣ сж зоръ,
Ехти отъ грѣмъ победенъ безбрѣжния просторъ.

Цвѣтята пѣстрокрили разливатъ миризъ благъ,
Гальовно се усмихватъ тревы, листья и злакъ,
Звезди, луна и слѣнце трептятъ отъ небна висъ,
А пѣснопойни птички извиватъ гласъ сребристъ.

Усой и поляни, и зжбести скали,
Пчелици медоносни, и царствени орли,
И всѣки връхъ и камъкъ, и всѣки долъ и храстъ,
Блажено се усмихватъ и радватъ тоя часъ.

България ликува, сияе тоя мигъ
Отъ щастие неземно, че своя блѣнъ великъ
Видѣ тя въ плѣтъ облѣченъ, и първия походъ
Тя съ лаври увѣнча го, съ победа и възходъ.

Подети сж и химни срѣдъ родния ни храмъ,
Че паднаха разбити търпенитѣ за срамъ
На днешний вѣкъ вериги на робство и на гнетъ,
И че стопи се вече дебелятъ пластъ ледъ!

Отъ бедни и богати, до старецъ бѣлобрадъ,
Отъ хижата селяшка до царския палатъ
Издънъ земята тѣтне, тресе се и ехти
Отъ хорове нечетни и възгласи свети . . .

Ликувай трѣпно съ нази, О Добруджо добра,
Подъ маршоветѣ свѣтли и ратното „ура“
На храбритѣ витязи и роднитѣ деца,
Въ гърдитѣ си що носятъ запалени слѣнца!

Пакъ мѣстото зае си отрошени рубинъ
На царската корона, а той не е единъ; —
И Другитѣ рубини, съ надежденъ духъ и гледъ,
Мѣстата си ще взематъ единъ следъ другъ — по редъ!

Любомиръ Бобевски

Мисли върху подготовката, проявитъ и дейността на В. М. О. Р. О. въ II-ия революционенъ окръгъ (Битолския) отъ 1894 до 1904 г.

Ето кои сж фактитъ, които най-вече правятъ впечатление на мислящия човѣкъ отъ дейността на Вътрешната Македоно-Одринска Революционна Организация и Илинденското Възстание, прояви, които трѣбва да се знаятъ и да се помнятъ отъ всички. Визирамъ главно Битолския вилаетъ — II революционенъ окръгъ — където работихъ отъ основаването на организацията въ 1894 до края на 1904 г.:

1. Готовността на населението да влѣзне изцѣло въ кадритъ на Организацията. Стари и млади, учени и прости хора, владици и попове, селяни и граждани, богати и бедни, мъже, жени

4. Момци (ратаи), аргати (надничари) безбожно експлоатирани по пашовскитъ, бейскитъ и агаларскитъ чифлици, почнаха да проявяватъ самостоятелностъ и принудиха прежнитъ експлоататори да станатъ меки и редовни платци на тая изгубена „рая“.

5. Сжществуващата развала съ субаши и субашици по чифлицитъ се премахна. Деморализирующи агалари, поляци (пждари), както и деморализирани субашици се премахнаха за „прочистване на атмосферата“.

6. Наложиха се измѣнения и въ носията,

гр. Битоля

и деца се наредиха въ редоветъ на В. М. О. Р. О. още въ първитъ години на дейността на тази организация. Трогателно единомушие!

2. Готовността на населението да се жертвува и да жертвува всичко за свободата на Македония. Не сж рѣдки случаетъ, въ които заможни, съ голѣми богатства българи вложиха всичко въ движението — имотъ и животъ — своя животъ и живота на своитъ близки.

3. Първитъ прояви на Организацията бѣха унищожението на разнитъ главорѣзи турци, дребеевцитъ, буюкпискюлиитъ. Не мина много време, ония отъ тѣхъ, които не можаха да бждатъ унищожени, трѣбваше да свиятъ опашкитъ си и да се прибератъ по конацитъ въ голѣмитъ градове.

главно въ Битолско и Прилепско. Тежкитъ женски пояси отъ по 10—15 кгр, и сребърнитъ низи и чапрази отъ по 5—10 кгр. се премахнаха.

7. Следъ решението на Организацията членоветъ ѝ да не прибѣгватъ до турскитъ сждилища и кадии, — сждилищата останаха безъ клиенти. За забелязване е, че дѣла, които сж се водили съ ожесточение по 30—40 години, и сж се харчили несмѣтни срѣдства за тѣхъ, бѣха решавани за 1—2 часа съ общо задоволство за спорящитъ страни отъ организационни сждилища.

8. Подъ знамето на организацията наредиха се граждани и селяни, които по онова време признаваха не Екзархията, а Патриаршията. Четитъ по селата, както и нелегалнитъ по градоветъ, на-

мираха еднакъвъ приемъ при гъркоманскитѣ села, както и при тия, които признаваха Екзархията. Чети, попаднали въ трудно положение поради многобройни потери, прикриваха се въ гъркомански села. Не сж малко случайтѣ, при които въ Организацията се нареждаха не само цинцари, албанци и евреи, но даже и турци.

9. Следъ образуването на четитѣ, рѣдки сж случайтѣ, когато нападната отъ аскеръ или башибозуци чета, да бѣде оставена сама да се защитава. Милиция и чети всѣкога бѣха готови да се притекатъ на помощъ на застрашени чети или население. Случайтѣ на самопожертвуване, за да се помогне на застрашения, сж много.

10. Чети или отдѣлни личности — легални и нелегални — когато попадаха въ лошо положение спрямо властитѣ, бѣха поскоро готови да се самоубиятъ, отколкото да попаднатъ живи въ вражески рѣце. Случаи — съ стотици.

11. Откриване на чети, залавяне на организационни дейци, или бойни матриали, литература или кореспонденция повече се дължи на случайността, отколкото на издайничество. Предателства нѣмаше.

12. Солунскиятъ конгресъ, който бѣ свиканъ отъ цѣла Македония — януарий 1903 год., — но не бѣ въ широки размѣри — и Смилевскиятъ Конгресъ — отъ м. май 1903 г., — въ който взеха участие, само като редовни делегати, 28 души дейци и войводи и отдѣлно още толкова други, а освенъ тѣхъ въ Смилево и околността бѣха събрани около 50 чети съ 600—700 четници и въ услуга бѣ едно население отъ 7—8000 души, нито единъ отъ двата конгреса не можа да стане достояние на властта.

13. Никжде и никога не се прояви каквото и да е разслабване на дисциплината и уважението къмъ по-горното началство. Чиначалието сжществуваше до край абсвлютно, непокѣтнато.

14. 2—3 години преди възстанието, както и презъ възстанието, нощта бѣше всецѣло на Организацията. Денътъ по гори и планини пакъ бѣше на организацията, щосетата бѣха на аскера и то само когато той се движеше въ многочислени отреди. Презъ възстанието, за да се пренесе едно писмо отъ Битоля до Ресенъ, на нѣкакви 25—30 километра, трѣбваше отредъ отъ 200—300 души войници.

15. На 20 юлий 1903 год., тъкмо на полунощъ, въ една и сжща минута възстана цѣлото население отъ Бабуна до крайнитѣ предѣли на българското население въ Костурско и отъ Дебърско до Мариховскитѣ планини. Сублимни моменти и гордостъ за тия, които водѣха това население! Това е неповторимо въ историята на наредитѣ. Още по-горди бѣха водачитѣ, защото

въпреки наредбата да се води партизанска борба само съ отбрани сили, цѣлото население възстана. Всички — и мъже, и жени, и старци, и деца — бѣха въ услуга на борбата съ врага. Честь и хвала!

16. На 20 юлий, въ полунощъ, цѣлиятъ II революционенъ Окргъ бѣ освѣтленъ отъ пожаритѣ на бейскитѣ кули — бунтъ противъ потисничеството надъ раята; не остана телеграфенъ стълбъ несборенъ, не остана телеграфна жица неприбрана и укрита, не остана мостъ несборенъ.

17. Но величието на душата на това население не се състои само въ военнитѣ подвизи въ Крушово, Костурско и въ други мѣста; то не е въ това, че туй население цѣли три месеца и половина отстоява ударитѣ на една 150 хилядна армия отъ войски и башибозуци отъ самия виляети и отъ още толкова други дошли отъ другитѣ виляети: величието на душата на това население се заключава въ това, че и следъ пропадането на възстанието то продължаваше да пази като зеницата на окоото си своитѣ водачи, своитѣ войводи, своитѣ четници,

18. Величието на душата на разбунтувалия се народъ се вижда въ следния знаменателенъ фактъ, който трѣбва да се изтъкне:

Пишущиятъ тия редове, — единъ отъ главнитѣ виновници за възстанието — презъ есенята и зимата на 1903—1904 год. — до края на 1904 год. — остана въ Битолския край. Въ първитѣ дни на м. май 1904 год. съ малка чета въ Бигла планина, надъ с. Смилево, почивайки той бѣ ужиленъ по челото отъ нѣщо — змия, скорпионъ или друго нѣкое отровно насѣкомо и се събужда следъ три и половина месеца. Станало е силно отравяне и той се е обърналъ на настоящъ трупъ, безъ всѣкакво съзнание. Цѣлъ отеченъ въ главата, сълзи постоянно сж текли отъ очитѣ му и никакъвъ звукъ не е издавалъ, никакво движение. Укривали сж го, хранили сж го, поили сж го, пренасяли сж го отъ мѣсто на мѣсто, отъ чета въ чета, на рѣце, на грѣбъ, на носилки, прехвърлянтъ като човалъ на добитѣци изъ Битолско, Ресенско, Охридско, Дебърско, Демирхисарско.

И това население, за което главниятъ, ако не и единствениятъ виновникъ бѣхъ азъ — да се изгорятъ селата, да се избиятъ хората, да се ограби добитѣкъ, покѣщнина и храни — положи въ 3 и половина месечното ми състояние на летаргия такива грижи, за да мога да остана живъ, това население, изложено постоянно предъ угрозата да пострада, устоя до край на дадената клетва за вѣрностъ къмъ дѣло, къмъ Организация, и ме запази до край. Честь и хвала!

Анастасъ Лозанчевъ

Революционни движения на българитѣ въ Македония въ далечното минало

Презъ 1893 г. българитѣ въ Македония не за пръвъ пѣтъ прегръщатъ революцията, не за пръвъ пѣтъ тѣ бродятъ въоръжени въ страната и воюватъ за свободата на родината.

Презъ 1040 година, когато византийцитѣ владѣятъ цѣла България, тукъ — въ Македония, съ центъръ Скопие, българитѣ масово възставатъ про-

тивъ византийското иго. Водачъ на бунта бѣ Петъръ Дѣлянъ. Следъ това, презъ 1073 година възстанието е възобновено отъ скопския боляринъ Георги Войтехъ съ центъръ Скопие — Призренъ.

По-късно, презъ 16-и и 17-и вѣкъ, когато турцитѣ владѣятъ цѣлия Балкански полуостровъ, турскиятъ гнетъ върху поробенитѣ българи е билъ стра-

шенъ. Но тоя гнетъ е най-страшенъ въ Юго-западната частъ на полуострова, попадаща въроизповѣдно въ границитѣ на Охридската българска архиепископия.

За да спасятъ своето паство отъ непоносимото турско робство, охридскитѣ иерарси влизатъ въ сношение съ Ватикана. Това тѣ правятъ не отъ убеждение въ истинността на неговото учение, а по политически съображения — да си осигурятъ чрезъ Ватикана тѣсни връзки съ западнитѣ католически държави, отъ които тѣ, и изобщо балканскитѣ народи, очаквали своето освобождение отъ турското робство. Въ своя диоцезъ тѣ сж били по-скоро проводници на политическо, отколкото на въроизповѣдно влияние на западнитѣ държави.

Най-яркъ изразителъ и енергиченъ ратникъ за извоюване свободата на Македония чрезъ сближение съ католическия свѣтъ и неговата въоръжена помощ при едно въстание е билъ Охридскитъ архиепископъ Атанаси, който е въ връзка съ полунезависимитѣ отъ турската власт албанци въ Химера (южна Албания, срещу островъ Корфу).

Архиепископъ Атанаси най-напредъ води преговори съ Венеция. На 26 януари 1596 год. въ Бутрино (Епирско пристанище срещу Корфу) той се среща съ Венецианския провизоръ (адмиралъ) и капитанъ на островъ Корфу Ангелъ Базадона, който билъ придруженъ отъ съветника си Бафо. Следъ като ги увѣрилъ въ своята преданность къмъ синьорията, Атанаси имъ предложилъ — Венеция незабавно да завземе Албания.

Презъ 1597 г. Атанаси пристига въ Италия и съобщава, че Албания и Епиръ сж въстанали и че сжщото щѣли да сторятъ България и Сърбия, щомъ Венеция изпрати исканата помощ. Това не било направено.

Следъ дълго странствование — ту въ Испания, ту въ Италия, ту въ Австрия, въ началото на XVII вѣкъ, архиепископъ Атанаси се връща въ Охридъ и въ съгласие съ нѣкои свои архиереи, е подготвилъ въстание въ своя диоцезъ. Неговиятъ агитаторъ Александъръ Мутело, българинъ отъ Дебърско, е организиралъ 12,000 бойци — българи. Обаче, въстанието е било отложено, понеже Неаполитанскитъ вице кралъ графъ Беневенто съ писмо го увещава да почака, до като му бже пратена помощ отъ испанския кралъ.

Испания дълго време не се отзовала и архиепископъ Атанаси наново готви въстание.

Сега пъкъ е билъ възпрѣнъ отъ Неаполитанския вице графъ де-Лемось, който му съобщава да не бърза, защото Испания щѣла да обяви война на турцитѣ и ще ги изгони отъ Европа. Поради това, въстанието е било пакъ отложено. Обаче, Испания не обяви война на Турция и всѣки по-нататъшенъ опитъ за въстание е билъ осуetyаванъ отъ турцитѣ съ голѣмъ тероръ и страшна сѣчь.

Презъ 1767 г. Охридската българска архиепископия е била унищожена отъ турцитѣ по интригитѣ и клеветитѣ на Цариградския грѣцки патриархъ, следъ което всички българи населяващи Балканския полуостровъ попадатъ изцѣло подъ духовното робство на Цариградската грѣцка патриаршия съ владици гърци.*)

Въ началото на 19-и вѣкъ патриотичнитѣ

грѣцки дружества „Грѣцка завѣра“ ратуващи за освобождението на Гърция и на всички балкански християни отъ турското робство, обхващатъ не само Гърция; подъ влиянието на грѣцкитѣ владици, тѣ обхващатъ и всички български земи начело съ тия владици. Ето защо, когато презъ 1821 г. бѣ обявено грѣцкото въстание, по починъ на грѣцкитѣ владици много хилядници българи отъ Мизия, Тракия, Македония, Поморавия и Добруджа се отправятъ въ посмошь на въстаналитѣ за вѣра и свобода гърци, вѣрвайки, че следъ освобождението на Гърция, съ общи сили, ще бждатъ освободени и българитѣ.

Споредъ грѣцкитѣ историци, много отъ българитѣ доброволци сж се отличили въ въстанието, но най-храбитѣ и най-заслужилитѣ отъ всички военачалници сж били българитѣ Хаджи Стефо отъ гр. Охридъ и Марко Бочкаръ отъ Воденско, действащи съ своитѣ храбри българи — пехотинци, както и Хаджи Христо отъ Татаръ-Пазарджикъ, споредъ други — отъ с. Ниси — Воденско, който се е отличилъ съ своята ненадмината по смелость българска конница. Сжщо сж се отличили и Хаджи Петъръ Мераклията, Василь Вълчето, Хаджи Коста, Сяро Барутчията, Хаджи Нойко и др. отъ гр. Сливенъ, Вачо Калайджи отъ гр. Лѣсковецъ (Търновско). и други.

Презъ 1821 г., когато грѣцкото въстание е въ своя разгаръ, революционно движение обхваща и юго-западна Македония съ центъръ гр. Битоля. Тукъ, подъ патронажа на битолския владика, начело на „Завѣрата“ застава енергичниятъ и уважаванъ отъ всички въ страната Спиро Джеровъ отъ гр. Охридъ, голѣмъ търговецъ въ Битоля. Спиро развива голѣма дейность. Като търговецъ, той обикаля цѣла юго-западна Македония, въоръжава християнското население, организира го и готви въстание за освобождението на Македония. Грѣцкитъ владика зорко следи дейността на Спиро и, виждайки сепаратизма на Джеровъ и неговата имѣна на панелинскитѣ идеали, разкрива предъ турската власт цѣлата дейность на Спиро. Съзаклятието е разкрито и потушено отъ турцитѣ съ голѣмъ тероръ. Водачътъ на съзаклятието Джеровъ е заловенъ и обесенъ въ Битоля на „Графъ-пазаръ“.

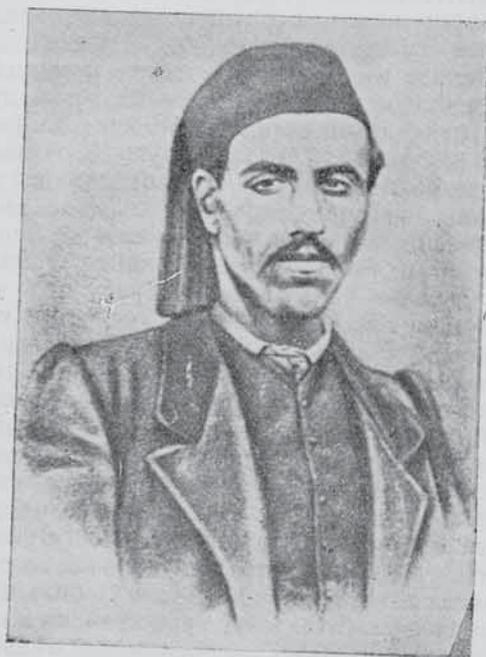
Презъ сжщото време е обесенъ въ Цариградъ на патриаршеската порта и цариградскитъ грѣцки патриархъ Григори за проявена отъ него противодържавна дейность. За неговъ замѣстникъ, до избирането на новъ патриархъ, по нареждане на турската власт, е билъ поставенъ битолскитъ владика, като награда за неговитѣ разкрития по организираното въстание въ юго-западна Македония.

Около 1862 г. Спиро Джеровъ, внукъ и едноименникъ на обесения неговъ дѣдо, участвува въ Критското въстание, дето показва чудеса отъ храбрость и боеви способности. Киприянъ Робертъ и Спиро Трикуписъ, въ своята „История на съвременна Гърция“, възпѣватъ Джеровъ като легендаренъ герой.

Следъ Критското въстание Спиро се връща въ Битоля, дето трескаво подготвя въстание въ юго-западна Македония. Въоръжени чети, предвождани отъ него, правятъ ношни набѣги и нападения на турски селища. Паметно е по смѣлость и изпълнение ношното нападение на турското село Кажани, гнѣздо на най-проклетитѣ турци. Движението се шири и расте. Обаче, битолскитъ грѣцки вла-

*) Вижъ „Охридската патриаршия“ отъ професоръ Ив. Снѣгаровъ.

дика Венедиктъ, недоволенъ че всичко това става безъ негово знание и благословия, донася всичко що научилъ отъ свои довѣрени хора на турската власт. Спиро е заловенъ, сжденъ и осжденъ на

Спиро Джеровъ

смъртъ чрезъ обесване. Неговата енергична майка скоро се озовава въ Цариградъ и изпросва отъ Султана милостъ и свобода за своя снъ. Сега,

стоенето на Спиро въ Битоля е опасно за живота му и презъ 1867 г. той се озовава въ Бѣлградъ.

Славата на Спиро за подвизитъ му въ Критското въстание и въ Битолско се носи въ Сърбия и въ Влашко. Князь Михаило Обреновичъ, възхитенъ отъ неговитъ подвизи, отъ неговата интелигентностъ и спретнатостъ, му предлага особена длъжностъ въ двореца.

Споредъ дневника на Панайотъ Хитовъ, Стефанъ Караджа и Хаджи Димитъръ нарочно идватъ въ Бѣлградъ да молятъ Спиро да вземе участие въ тѣхното дѣло, въ тѣхната чета, която била готова да мине Дунава и да извика въстание въ цѣла Бѣлгария. Спиро пренебрѣва почести и слава въ чуждата нему Сръбска държава и, като бѣлгаринъ-революционеръ, заминава съ тѣхъ за Букурещъ, дето поради своята интелигентностъ и революционна дейностъ заема видно мѣсто между „хжшветъ“ подъ прекора „Македонски“. Отъ Букурещъ, ведно съ Караджата, Хаджи Димитъръ и тѣхната чета, Спиро заминава за Бѣлгария, като подвойвода въ четата. Когато салтътъ носящъ четата стига до бѣлгарския брѣгъ на Дунава, Спиро прѣвъ скача отъ сала, за да го изтегли до самия брѣгъ, при което черкезката му кама пада въ Дунава, и, понесена отъ водата, се изгубва, нѣщо, което било изтъкувано отъ суевѣрнитъ четници като лоша прокоба.

На 17-и юли 1868 г., въ бой съ турски пълчища, Спиро пада убитъ на Бузлуджа ведно съ Хаджи Димитъръ и много четници.

Неговиятъ пкъ братовъ синъ — Лука Джеровъ, следъ появата на ВМОРО, бѣ единъ отъ виднитъ дейци и фележитъ войвода въ Битолския рев. окржгъ презъ „Илинденското въстание“. Сега той живѣе въ София.

Г. Ив. Бѣлевъ

Една тридесетъ и седемъ годишнина.

На 7 юлий ст. ст. 1903 г. Прилепъ изгуби челния отрядъ на революционната организация, елита и гордостъта на организацията си, 17 души за по-малко отъ половина часъ време. И като чели вследствие на това поражение Прилепъ и околията му не обяви въстание на 20 юли 1903 година, а Битолскиятъ Р. Окржгъ съ една околия помалко възстана.

Въ книжка 3/93 на Ил. „Илинденъ“ срѣщамъ дълга статия отъ покойния Петъръ Ацевъ, безъ да се споменава нѣщо за жертвитъ на това поражение. Но не трѣбва да се крие истината: ние бѣхме ученици въ тая гигантска борба, ако и водачи на своя народъ, когото изведохме и обезстрашихме въ конспиративната му дейностъ.

Ние бѣхме равноправни предъ по вишето началство (окр. р. комитетъ) съ П. Ацевъ. Сражението, открито сѣщия день и часъ подъ с. Дунье, за спасяване на неговата чета, бѣ открито отъ мене, отъ никого друго.

Азъ ще разправа историята до и въ време на поражението, наречено сражение отъ П. Ацевъ.

На 6 срещу 7 юли презъ нощта азъ съ четата си, броеща 30 човѣка, напустнахъ битолскитъ полски села съ намѣрение да се срещна съ четата на П. Ацевъ и съ самия него. Имахъ известие, че при него сж излѣзнали група граждани за четници, всички млади и интелигентни хора, носещи въ гърдитъ си огъня на народното въстание.

Следъ конгреса въ Смилево се пристъединяваше и моя битолски полски и мориховски районъ къмъ Прилепския и моята чета—къмъ прилепскитъ чети, а азъ бѣхъ опредѣленъ отъ конгреса за инструкторъ въ щаба на прилепското горско началство. Отивахъ, следователно, да заема мѣстото си и да подготвя нѣкои отъ младежитъ, чиито способности познавахъ отъ по-рано.

Спрѣхме да денуваме подъ село Крушовица, въ една гънка отъ голия селищки ридъ на камениста мѣстностъ, но не скалиста, за да можемъ да се прикриемъ около скалитъ на сѣнка и при случай на сражение за позиции.

Оттукъ се виждаше добре турскиятъ аскеръ въ с. Дунье и междуселскиятъ пжтъ Прилепъ—с. Витолица, кждето сжщо имаше турска войска отъ 200 души.

Мѣстността бѣше само наклонена къмъ югъ. Утрото, ясно и тихо, предвещаваше голѣми горещини. Часътъ е 8. Палящето слънце трептѣше като огнена пещъ върху каменациитъ. Окржжаваше ни синя омарнина. Като презъ мрежа се виждаше особено срещу слънцето на югъ. Изморени, момчетата полегнаха да спятъ. Само азъ и караултъ бдимъ и наблюдаваме всички опасни отъ изненада мѣста и войската въ Дунье. На северъ отъ насъ, горе по билото отъ Плѣтварь право на югъ за бѣловодинско, една потеря отъ 50 д. аскеръ пжува. По самия ходъ на войската

и безпорядъчно носене на пушките не личеше, че тя отива на бой — мнозина държеха пушките си за цевта, други като овчари — на плещите си съ разпънати ръце, като бостански плашила — слизат надолу към една седловина, на южния връх на която е разположена четата на П. Ацевъ. Върховете на тая седловина се раздѣлят съ около 200 метра въздушна линия. Върха при четата наричат Студеница. Четниците на П. А., които следѣха идещата към тяхъ потеря, предложили да откриятъ огънь, понеже потерата върви право къмъ тяхъ. Войводата, обаче, не се съгласилъ и заповѣдалъ да отстъпятъ височината, която е откъсната съ малка гола седловина. Нѣкои отъ четниците пустнаха залпъ срещу потерата, която е на 200 метра, но не засегнали нито единъ отъ потерата. Потерата претърча презъ седловината и се залови за височината при четата. Следъ първия залпъ други пушки отъ четниците не се чува — тѣ побѣгнаха кой на кждето можалъ — команда не послѣдвала. Потерата се изкачи на височината и, виждайки предъ себе си бѣгащи хора, почва стрелбата въ гърбъ като на мешенки.

Дунскиятъ аскеръ напусна с. Дунье и бързо запълзя къмъ височината, кждето се чуваха послѣднитѣ пушечни гърмежи.

Веднага заповѣдахъ на моята чета всички да оставятъ кепетата и раниците си и само съ патрондаши и пушки да тръгнатъ следъ войводата си да отидатъ на помощъ на нападнатата чета. Натоварихме дветѣ си мулета съ багажа и възложихъ на новодошлите 4 четници да каратъ успоредно съ насъ, но презъ ридъ на засълнато отъ неприятелското око.

Новодошлите бѣха: Стою Христовъ отъ Витоля, за при менъ, а Георги Пешковъ, Славе Х. Хольолчевъ и Илия Чкоревъ за Порѣчието. Току що се измѣстихме отъ бивака, надолу намѣрихме една малка чета отъ 12 души съ Анто Василевъ отъ Дунье, единъ фелдфебелъ, Д. Несторовъ отъ бълг. армия, и други войници и 2—3 момчета отъ селата. Поканихъ ги да се присъединятъ къмъ четата ми за помощъ на нападнатата чета. Оставихъ ги най-подиръ на походната редица, че като обрънемъ фронтъ срещу неприятеля, на двата фланга да имамъ по-сигурни и опитни хора.

На Стою Христовъ възложихъ командата съ багажа. Другите да вървятъ следъ войводата си, та да ударимъ въ грѣбъ Дунския аскеръ, който отиваше да доунищожи разбитата чета на П. Ацевъ.

Но въ сѣщия моментъ се зададе друга войска идеща отъ гр. Прилепъ за Витолица — десетина души авангардъ, слѣдъ тяхъ натоварени кола и дълга редица аскеръ отъ стотина души. Азъ измѣнихъ плана си за нападение на Дунския аскеръ и се спустнахъ на дѣсно отъ Дунье по тѣсната долина да предваря пжтуващите войски за Витолица, като ги начакамъ на студения извори на Лѣсичка рѣка, кждето изморените и жаждни войници щѣха да се събератъ около водата, та да мога да унищожа въ кратко време. Пжтувахъ винаги съ две три момчета авангардъ. Спустнахъ се съ тичане по криволичащата долина, която нѣмаше за прохлада нито капка вода, а нагорещените камъни сушеха гърлата ни. Току що излѣзохме съ авангарда на мѣстото, кждето се съединяваха дветѣ долини подъ Дунье, надъ главите ни задъ насъ извикаха: „Дурунусъ бре комиталаръ“

и неприятелскиятъ авангардъ взе да сипе огънь върху насъ. Обърнахме лице къмъ тяхъ и отнога съборихме 3 войника. Измѣстихме се отъ долината въ дѣсно и съ прибѣжки стреляхме срещу неприятеля, който залѣгна по удобни мѣста за позиции.

Дадохъ команда на идещите другари следъ войводата си да излѣзатъ подъ нашата защита отъ долината и се наредятъ подъ командата ми. Но тѣ, изплашени отъ гърмежите, безъ да виждатъ неприятеля, не мърдатъ. Можехъ да привлека едвамъ 13 души съ менъ, а другите останаха въ долината, безъ да могатъ да се отбраняватъ сами. Тѣхъ ние пазихме отъ неприятеля до вечерята. При останалите въ долината бѣше и помощникъ войводата ми Ванчо Наумовъ, който тамъ падна убитъ. Съ ония 13 души азъ образувахъ фронтъ отъ 500 метра по цѣлата линия успоредно на останалите въ долината и се бранихме до вечерята. Азъ съ едно само 17 годишно момче, Димко Стояновъ, убихме 2 търбачи, 2 командувачи фланга офицери и 8 войника. Понеже се увѣриха, че само двама отбраняваме фланга, опитаха се да ни заловятъ живи, и ни атакуваха нѣколко пжти съ честа стрелба и настѣпление. Преди мръкване счуха пушката ми, ударена въ шийката на приклада и срѣдната гривна и ме раниха въ лѣвото стѣпало, но не отстъпихъ, макаръ че останахъ безъ пушка — съ револвера смѣтахъ да туря край на живота си, ако по-близо дойдатъ, но вече не посмѣха. Тежко раниха едно момче — удариха го въ патрондаша, патроните експлодираха и разкъсаха корема му на 20 см. ширина презъ пояса му. Червата му бѣха изпаднали.

Презъ нощта срещу 8 не можехме да вдигнемъ ранения четникъ. Сутринята рано изпратихъ овчаръ съ стадото си да мине презъ мѣстото на сражението, да замаскира кръвта и да намѣри ранения четникъ и да му каже, че довечера ще го дигнемъ отъ мѣстото. Ранениятъ бѣше се скрилъ въ една смрика и изслушалъ нашето нареждане чрезъ овчаря. На вечерята на носилки изнесохме ранения, поставихме го въ една пещера и въ околността на пещерата преденува на 9 юли и четата ми. На 9 сутринята ние съ Илия Чкоревъ, фотографъ, почнахме да прилагаме хирургическите си способности. Чкоревъ носѣше щипци, бинтове и нѣкои други хирургически инструменти. 40 парчета отъ патроните извадихме отъ месото на ранения, измихме съ сублиматъ и съ хладка вода червата и ги прибрахме въ коремната кухня. Почистихме хубаво отъ червеите месата на ранения, намазахме съ лой конци отъ макара „Мечка“ и почнахме да шиемъ разкъсания коремъ като дебелъ шаякъ. Образува се дебелъ рѣбъ отъ окжсаните меса: но останахме доволни, че сме постигнали голѣмъ успѣхъ — да спасимъ отъ червеи приживѣ ранения четникъ.

На 9 вечерята трѣбваше да напуснемъ това мѣсто. Повикахъ двама пещанци (отъ с. Пещани) да дойдатъ съ малко хлѣбъ и друго какво има за ядене. Съ тази храна оставихъ двама четници при ранения да го пазятъ, до като се получи отговоръ отъ Прилепъ презъ кжде да имъ изпратимъ ранения. Отговориха „Селешкия манастиръ“. Изпратихме ранения въ манастира. Той бѣше младежъ безъ брада и мустаци. Посрещнаха го три учителки, обличатъ го въ женски дрехи, хващатъ го алабрасе подмишките и го отвеждатъ въ При-

лепъ. Тамъ лѣкаритѣ бѣха открили още парчета отъ гилзи, но го излѣкуваха, безъ да поправятъ шиеното отъ насъ. Следъ 35 дена четникътъ се завърна въ четата здравъ и бодъръ. Казваше се Стоянъ — бащиното му име не помня, убитъ бѣ по хуриета 1908 г. На пишуция раната бѣ лека и не заслужаваше по-сериозно внимание; излекувахъ я самъ. Но пушката ми бѣше ранена тежко и не можехъ да я замѣстя съ дуга. Тя бѣше изпитаното оръжие като вѣрна другарка, цѣлунахъ я три пжти и се раздѣлихъ за винаги съ нея. Земахъ друга, но не вѣрна. Баланса на нашето сражение въ Лѣсичка рѣка и нападението на П. Ацевата чета: Ние изгубихме въ еднодневно сражение 2 убити — Ванчо Наумовъ, пом. войводата ми, и Никола Тасевъ и двама ранени.

Неприятелътъ изгуби 12 убити и 5 ранени, Петъръ Ацевъ само за 15—20 минути изгуби безъ сражение 17 убити и паднали отъ слънчевъ ударъ.

Ето и имената на извѣстнитѣ ми отъ убититѣ:

Тале Христовъ, учителъ и ржководителъ отъ Прилепъ, Димитъръ Сливяновъ, учителъ, Алек. К. Спирковъ, учителъ, Дяконъ Козма, калугеръ, Алекси Ламя, Миланъ Ракиджиевъ, Тасе Ичковъ, Александъръ Нуневъ, Боше Пиковъ, Атанасъ Христовъ, Груйо Николовъ Шияковски отъ с. Лопатица, учителъ, Христо Степановъ с. Лопатица, — още на 5 души имената не можахъ да науча.

Никола Петровъ

Организаторъ въ II Р. Окргъ

Любомиръ Бобевски

Скромнъ и тихъ, Любомиръ Бобевски си спечели съ достоинство името на националенъ поетъ, който живѣе съ радоститѣ и тжгитѣ на народа.

Лирата му е винаги настроена да възпѣе славата и величието на епопейнитѣ и легендарни борби на нашитѣ беззаветни юнаци и герои, които самоотвержено мрѣха по гори и планини за свободата и независимостта народна.

Любомиръ Бобевски

Въ поезията му главенъ мотивъ е любовта, преданността и самопожертвувателността за родна земя и родна църква.

Отъ началото на своята литературна дейность той остана вѣренъ и последователенъ на своя девизъ. Цѣли 42 години вече непрекъснато той не направи нито една стъпка назадъ, не измѣни на себе си.

Новитѣ учения и влияния въ литературата, на които мнозина писатели и поети станаха жертва, не указаха абсолютно никакво влияние на дейността му.

Презъ 1899—900 год. той е редакторъ на вестникъ „Юнакъ“ и въ всѣки брой гласно се обаждаха родолюбивитѣ му статии за Македония.

Като студентъ още той публикува горещъ позивъ — покана за митингъ, по случай дѣлгото задържане въ затворъ Борисъ Сарафовъ и другаритѣ му.

Митингътъ се състоялъ, но билъ разтуренъ отъ полицията. Първиятъ ораторъ, Симеонъ Радевъ, билъ запренъ въ участъка, дето заварилъ Бобевски, арестуванъ предния день все поради сжщия митингъ. Тукъ двамата сж прекарвали заедно 4 дни.

Отъ 1912 година насамъ Бобевски непрекъснато работи за правото дѣло на Македония и е написалъ стотици стихотворения за проявенитѣ подвизи и слава, като дълбоко се е вживѣвалъ въ кървавата епопея на македонскитѣ борци.

Презъ междусъюзнишката война той написа съ вдъхновение и пламенна обичъ стихотворение, въ което излѣ чувствата и настроението на българския народъ. Одухотворено отъ силна и подходяща музика отъ композитора Иванъ Скордевъ, тая пѣсенъ презъ историческитѣ 1915—18 год. изигра паметна роля, като замѣсти народния ни химнъ.

Пѣсенята му: „Ний българи сме, съ честь и слава днесъ кичимъ нашата държава“ и възпѣва на Македония: „Замисленото на Бабуна чело“, нотирани отъ проф. Добри Христовъ, затрогватъ съ своя нестихващъ пламъкъ.

Първото изнасяне на тия пълни съ героиченъ духъ и съ стихийнъ вихъръ възпѣви стана презъ 1922 год. въ Софийския Воененъ клубъ отъ енергичния и способенъ диригентъ на хора при культурно-просвѣтнитѣ македонски братства Василъ Христовъ. Изпълнението бѣ отлично и авторитѣ на словата и музиката бѣха надарени съ бурни ржкоплѣскания. Поднесоха имъ се и букети отъ живи цвѣта.

Въ всичкитѣ си сбирки: Свещени сѣнки, Епопеи, Завети, Родни скрижали, Пѣсни за сладката смъртъ, Цвѣта отъ браннитѣ поля, Подъ сѣнката на меча и др. съ особено внимание и почитъ Бобевски е отредилъ почетно мѣсто за Македония, като съ вдъховени химни, маршове, оди, поеми и пѣсни е изразилъ скръбта и надеждата и за свѣтли дни!

Редъ години той е билъ ревностенъ сътрудникъ на македонскитѣ вестници и списания: Реформи, Независима Македония, Илинденъ, Македонска трибуна (излизащъ въ Америка), илюстрация Илинденъ и др.

Въ страницитѣ на нашата илюстрация се обадиха много отъ пѣснитѣ му: Мара Бунева, Илинденъ, Възгласъ, Братство, Царевна Д. Миладинова, Христо Матовъ, Дебъръ, Методи Кусевъ и др.

Заради голѣмата му и широка дейность поради неговия блѣнъ, да види свободна земята, която залюби отъ глѣбинитѣ на душата си, съ чийто свещенъ животъ заживѣ, заради всеотдайността му да служи предъ нейния олтаръ жертвено, той бѣ подведенъ да отговаря като погромаджия при изключителнитѣ условия следъ войната. Любомиръ Бобевски е роденъ на 1878 г. 9 ноемврий въ старопланинския градъ Тетевенъ, гдето българщината е отстояла твърдо на своя постъ.

Пламененъ Патриотъ, пропитъ въ цѣлото свое сжщество съ идеалитѣ на цѣлокупния български народъ, въ неговата душа като въ събирателна

леща се отразяватъ всички напѣни и възжеления на българина за преуспѣване и за издигване на страната му на съответния пиедесталъ, за добречеститна и благоденствие.

Копнежътъ на българина по Добруджа, възпетъ въ неговитѣ пророчески стихове, напоследъкъ гърми и се разнася изъ цѣлия свѣтъ. Нѣма българинъ, който да не се е възхищавалъ отъ съдържанието и мелодията на „О, Добруджански край“, единствена до сега българска пѣсенъ изпѣта съ пълненъ ентузиазъмъ даже и въ свещената сграда на Народното ни събрание отъ министри и народни представители.

Нека пожелаемъ на тоя нашъ поетъ-апостолъ крепко здраве и несломима енергия да пѣе и възпѣва величието на българския народъ.

К. Хр.

Винишкия шпионинъ

Измѣната и подмолния шпионажъ на Георги Йованчевъ. Складираното оржие въ Илиево предадено и пренесено тайно въ Кочани.

(Продължение отъ кн. 7 (117))

Ржководното тѣло на организацията въ Кочани не знаеше нищо за донесеното отъ насъ оржие въ с. Илиево, понеже Дѣлчевъ бѣше ми казалъ, че за тѣхния районъ имало приготвено друго и щѣли да наредятъ пренасянето му направо презъ с. Саса.

Не минаха и 10 дни, обаче, на 4 априлъ 1899 г. сутринята ми съобщиха да отида въ дома на Димитъръ Ивановъ — тайната станция на нашия куриеръ бай Яне отъ с. Илиево. Бѣше сжбота.

— Защо ли е дошълъ сега безъ пазаръ и толкова рано, както никогашъ? — Промислявахъ дълго самъ изъ пжтя, безъ да мога да си обясня причинитѣ.

Както никога, сварихъ нашия преданъ куриеръ Яне особдно загриженъ. Подутитѣ му зачервенѣли очи го издаваха, че не е спалъ и капналъ отъ преумора. Това още повече ме озадачи и побързахъ да узна какво е станало.

— Тоя пжтъ не идвамъ за арно, учителе! — заговори ми тихо и боязливо бай Яне. И веднага възбудено съ покруса прибави той: — Какво направи този обесникъ — Георги! . . . Той се е потурчилъ и всичко е издалъ на хукюмата! . . .

Студена потъ ме изби. Яне продължи и съ възмушение заговори:

— Снощи току-що бѣхъ си легналъ, кучетата изляха силно и продължително. Разбрахъ, че около колибитѣ ми приближаватъ чужди люде. — Пакъ нѣкоя потеря минава, си казахъ, и се спотаихъ да узная и предугада какво става. Едното ми куче започна да се нахвърля уязвено върху приближаващъ къмъ колибата вѣорженъ човѣкъ, който започна да ме вика на име да излѣза да прибера псетата. Гласътъ като на познатъ, но не можахъ да се опомня кой е? Продължаваше да вика по силно: „Азъ съмъ бе, бай Яне, не ме ли познавашъ? — Георги отъ Виница. Не се бой отвори и ела!“

— Не подозирайки нищо лошо — продължи

разказа си бай Яне — излѣзохъ. Едвамъ усмирихъ и прибрахъ разяренитѣ кучета въ кошарата, ала трѣпки ме побиха, когато забелязахъ, че колибата ми е обсадена отъ аскеръ. Първи ме приближи Георги Йованчевъ въ мялязимска униформа, съ припасана калъчка и карабина въ ржцетѣ. Турчинъ. Ако не бѣше ми заприказвалъ, нѣмаше и да го позная. Захиленъ отъ каяфета си на турски забитинъ, веднага започна да ме успокоява да не се боя, защото нѣмало опасность и никой нѣмало да пострада, ако запазя въ тайна, това което щѣлъ да ми каже.

Следъ това Яне ми обясни, че Георги го взелъ настрана и започналъ да го убеждава, че каймакаминътъ узналъ за складираното оржие и ненадейно билъ взетъ подъ силна стража за разследване. Понеже не могълъ да се отърве, призналъ всичко, като взелъ и цѣлата отговорность върху себе си. Посочилъ му следъ това, че заедно съ него дошълъ и джандармерийскиятъ юзбашия отъ Кочани, придруженъ отъ аскеръ, за да му предаде сега цѣлото оржие — въ противенъ случай щѣли да ги погубятъ. При тия думи, Георги извикалъ и джандармерийския юзбашия, който отдалечъ наблюдавалъ. Последниятъ поканилъ Яне да му каже кжде е склада съ донесеното отъ България оржие.

Отначало Яне се опиталъ да укрие съучастничеството си и заявилъ на юзбашията, че ако има подобно оржие, Георги знае и трѣбва да се обърне къмъ последния. Веднага, обаче, Георги се обадилъ и го срѣзалъ да не приказва повече, защото било безполезно.

При това положение, Яне е билъ принуденъ да изпълни повелята на Георги, защото се приближилъ вече къмъ тѣхъ единъ турски офицеръ (мялязимъ) съ нѣколко низами и две заптиета, които водили съ себе си и конетѣ за вдигането на оржието. Така, сжщата нощъ, складиранитѣ материали въ Илиево (150 пушки, 4 каси патрони, 150 патрон-

даши и пр.) били натоварени и подъ охрана отъ около 80 души аскеръ, предвождани отъ Кочанския джандармерийски юзбашия и Георги Йованчевъ върху оседлани коне, заминали къмъ Кочани.

— Преди да тръгнатъ отъ Илиево, продължи разказа си бай Яне, Георги ме извика насаме и строго ми заповѣда да не казвамъ никому нищо за станалото. Изрично ми внуши да крия и да не съобщавамъ нищо, особено на тебъ и на Ангелъ, ако дойде, защото сетне щѣли сме да отидемъ и двамата по дяволитѣ. Въ случай че бѣда запитанъ отъ тебъ или Ангела, да съмъ казвалъ, че оржието е добре запазено и готово за пренасяне.

Въ края Георги му е обяснилъ, че даже ако последвало нѣкое нареждане отъ Щипъ за пренасянето на оржието, той щѣлъ да нареди, подъ предлогъ че има силни потери, да се отлага това, докогато се донесе и складира на мѣстото му втора партиде оржие отъ Вѣтренъ.

Свършвайки разказа си, бай Яне съ особена тѣга и възмущение ми каза и следното:

— Въпрѣки строгитѣ заплашвания на тоя проклетникъ — Георги, да не ти кажа нищо по тази работа, щомъ си отидоха, още повече се разтревожихъ и се размислихъ, че съмъ далъ клетва за вѣрно служене на Дѣлото. Затова, именно, и тръгнахъ веднага за тукъ, за да ме уплетишъ, какво да правя . . . ?

Същевременно, обаче, той ме помоли въ никакъвъ случай да не казвамъ и да не стане достояние неговото дохождане въ Виница, като недвусмислено изказа опасението си че Георги, като турски шпионинъ, всѣкога може да му напакости. На края той изяви и голѣмото си съмнение да не би да бѣде извиканъ въ Кочани за разследване по тази работа, поради което и поиска съветитѣ ми какъ да постѣпи и какво да прави въ такъвъ случай.

Макаръ и азъ самъ да бѣхъ силно поразенъ и възмутенъ отъ това, което ми разкри, можахъ достатъчно да успокоя нашия преданъ къмъ дѣлото куриеръ. А той се съгласи напълно съ мене — ако бѣде извиканъ за разследване отъ властта, да подѣржа на всѣка цена, че оржието е било донесено и складирано въ имението му безъ негово знание и съгласие лично отъ Георги съ нѣколко непознати въоръжени лица. Всичко друго да отрича, даже и при лична ставка съ Георги или съ мене, като го увѣрихъ, че ако и менъ арестуватъ и бѣда разследванъ, понеже нѣма други свидетели, не само ще отрека каквото и да било, но и че не познавамъ никого отъ с. Илиево. И само така, казахъ му, ще трѣбва да арестуватъ и сждятъ само своя шпионинъ — Георги, а не и насъ.

Така успокоенъ, Яне си замина обратно, безъ да узнае другъ за пребиваването му въ Виница. Нито ме викаха, обаче, нито ме питаха. Даже не се даде и никаква гласностъ отъ властта за иззетото оржие. Затова никой не разбра и не знаеше нищо. Даде се видѣ, като че ли нищо не е станало. Така било уговорено предварително съ Георги, съгласно предначертания имъ по-нататъшенъ планъ.

Следъ като Яне отпѣтува обратно, отидохъ въ дома на Г. Йованчевъ, да се информирамъ лично за отсъствието му презъ нощта. Отъ жена му Маца и брата му Тодоръ можахъ да се увѣря положително, че Георги въ продължение на три денонощия отсъствувалъ. Казалъ, че ще отиде въ Кочани по работа, но не се завърналъ, нито се

обадилъ отъ тогава. Сжщото потвърди и учителката Роса Накова, която квартируваше у тѣхъ. Съ това ми стана ясно и донесението на Яне за личното участие на Георги при изземването на оржието въ с. Илиево.

Това нѣщо се потвърди и отъ следното шифровано писмо, което получихъ сжщия день вечеръта отъ ржководителя на организацията Санде С. Развигоровъ въ Кочани.

„Много бързо. Отъ Рувимъ* за Зюлфикяръ (моя псевдонимъ). Нашата Контра (така наричахме Теодосъ Сарафа) съобщи, че нощесъ Георги Йованчевъ заедно съ джандармерийския юзбашия, ескортирани отъ едно отдѣление аскеръ отъ Кочанския гарнизонъ сж били въ Илиево, откъдето преди разсъмване сж докарали въ Кочанския конакъ седемъ конски товара пушки, патрони и пр., които преди десетъ дни сте донесли и складирали въ Илиево. Георги днесъ на два пѣти е билъ при каймакамина. Последниятъ извикалъ следъ това „Контрата“ и му се похвалилъ за дейността на Георги. Контрата лично е видѣлъ и донесеното организационно оржие. Провѣрете и вземете сериозни мѣрки“.

Никой не знаеше за складираното оржие въ Илиево, освенъ ржководното тѣло въ Виница и това въ Щипъ. Следъ личния докладъ отъ Яне, донесението отъ Теодосий Сарафа (Контрата) не само че бѣше изключено отъ всѣко съмнение, но допълваше подробно автентичността на първото. За всичко това съ Григоръ Димитровъ уведомихме окр. комитетъ въ Щипъ, пунктовия н-къ въ Кюстендилъ и задграничното представителство въ София.

На следния день предателятъ бѣше се прибралъ и побърза безъ свѣтъ да ме посети. Безъ всѣко угризение на съвестта той започна да се хвали и да ме заблуждава, че внезапно получилъ телеграма и ходилъ въ Скопие по дѣлото за освобождението на баща му и другитѣ осждени виничани въ Куршумли-ханъ. На всички съ увлечение разправяше, че ангажирания отъ него адвокатъ го увѣрилъ, че всички формалности за освобождението имъ били окончателно уредени и се очаквало нареждане отъ Цариградъ.

Ние съ Григоръ го слушахме, чудѣхме се и едва ли не се прекръстихме на акъла му. И той остана съ пълното убеждение, че му вѣрваме. Съ тази именно преднамѣреностъ отбѣгнахме да му зададемъ и въпроси, които, впрочемъ, намирахме за съвсемъ излишни. Само за изпитание, какъ ше лавира отъ Щипъ се получи илюзорно пробно нареждане за пренасяне оржието въ Щипския районъ. Бѣше приложено и отдѣлно писмо, което да се прочете на Г. Йованчевъ, че идния вторникъ вечеръта, като пазарджия, ще се яви повѣрено лице съ парола, на което да се довѣримъ да приеме и пренесе оржието съ материалитѣ отъ Илиево и пр.

Сжщия день се събрахме тримата отъ ржководното тѣло и прочетохме писмото. Георги изведнажъ промѣни боята си, когато поискахме мнението му, като отъ по-опитенъ, какъ да се постѣпи. Смущението му бѣше явно. Колкото и курназъ въ ролята си, на два пѣти неволно почеса врата си,

*) Псевдонимъ на ржководителя Санде С. Развигоровъ въ Кочани.

докато намъри причини за отклонение това нареждане от окр. комитетът въ Щипъ.

Той, обаче, пожела да чуе предварително нашето мнение. „Като предназначено за Щипския районъ — обади се Григоръ Димитровъ — трѣбва да настояваме да си го взематъ часъ по-скоро“.

— Това е и за насъ по-добре, казахъ азъ. Не трѣбва да държимъ на складъ никакво оръжие въ нашия районъ, защото друго ще дойде.

— Така е — каза Георги, но азъ имамъ положителни сведения, че еженощно имало потери и застави по всички пѣтища, особено къмъ границата. Поради това не мога да поема и никаква отговорност, докато не се убедя, че е изключенъ какъвто и да е рискъ да бждемъ открити. Да имъ отговоримъ — въ заключение добави той — че поради тѣзи причини това не може да стане сега, и че допълнително ще имъ съобщимъ кога, кжде и какъ трѣбва да изпратятъ човѣкъ и коне за приемане и пренасяне на оръжието.

Това бѣше достатъчно за насъ съ Григоръ да се убедимъ и въ самоувѣреността на Георги, че той е вѣнъ отъ всѣкакво подозрение на организацията и че последната не знае нищо за подмолния му шпионажъ. Възприехме привидно предложението му, но настояхме да нареди да стане това при първия удобенъ случай и то часъ по-скоро. За резултата уведомихме окр. комитетътъ въ Щипъ, за да си направятъ и тѣ отъ своя страна заключение, като взематъ и съответно решение за ограничение на злото.

* * *

Въ свързка съ новосъздаденото критично положение заминахъ за Кочани. Поставихъ другаритѣ — ржководители въ течение за срещата ни съ Дѣлчевъ въ Кюстендилъ, за пренасяне на оръжието въ с. Илиево, за донесението на Яне съ начина, по който е било взето и пренесено оръжието отъ властта въ Кочани и пр. Следъ като се съпоставиха и тождественитѣ данни, които имаха и тѣ отъ Теодосъ Сарафа, за което ми разправиха подробно, констатирахме напълно коварната измѣна на Георги Йованчевъ.

Това стана презъ нощта въ квартирата на ржководителитѣ Ал. Развигоровъ и Гр. Буровъ, у които бѣхъ останалъ да гостувамъ. На сжщото заседание биде извиканъ и Теодосъ, който даде подробни сведения за упражнявания платенъ шпионажъ отъ Георги.

Обмислихме по какъвъ начинъ може да се реагира и какво трѣбва да направимъ въ конкретния случай отъ наша страна. Изказаха се всички. Като се взе предвидъ особено мнението на Теодосъ, дойдохме до заключение, че е невъзможно да се въздействува по никакъвъ начинъ върху Георги и че е изключена всѣка надежда за поправянето и за отклонението му отъ даденитѣ ангажменти предъ властта. Поради това, взе се и следното решение: да се докладва подробно на революционния сждъ при централния комитетъ на В. М. Р. О. въ Солунъ, който да се занимае и издаде съответна присжда. Решението да се изпрати за по нататъшно нареждане до окр. комитетътъ Въ Щипъ.

Съ общественото си положение, съобразителностъ и тактика, които не му липсваха, Теодосъ изпълни безупречно възложената си задача, пкъ и организацията запази до край въ тайна незавидната му роля, съ която бѣше се нагърбилъ. Съ

свойствената си ловкостъ и житейска опитностъ, той надхитри и проигра не само Винишкия шпионинъ, като го деградира по всички направления и иудински замисли, но и турската властъ въ лицето на Кочанския каймаканинъ. Благодарение на слѣпотата до вѣрие и благоволение, което бѣше си спечелилъ изобщо предъ властта, Теодосъ се ползуваше и съ свободенъ достѣпъ навсѣкжде и презъ всѣко време. По тоя начинъ и неговия домъ, като изключенъ отъ всѣко подозрение на властта, винаги служеше и за най-сигуренъ подслонъ на провинени и преследвани дейци на организацията. Както ще видимъ по-нататъкъ, той и менъ презъ юлий 1899 год., лично ме съпроводи до с. Саса и преведе презъ границата, следъ като две денонощия гостувахъ укрить въ дома му.

За осжждането и перипетиитѣ по превеждането смъртната присжда на Винишкия шпионинъ, читателя ще узнае по-нататъкъ.

Както споменахме по-горе, властта не само не даде гласностъ за станалото въ с. Илиево, но не направи въпросъ и за никаква афера: Каймаканинътъ бѣше увѣренъ и разчиташе на по-важни разкрития отъ своя шпионинъ. Това абсолютно се използва и по добре и отъ организацията. Последната старателно запази всичко това въ тайна и отъ членоветѣ си, не само за да не се създаде разочарование между по-слабохарактернитѣ отъ тѣхъ, а, главно, да не се даде възможностъ на шпионина да узнае, че сж открити дѣлата му, за да можемъ да се справимъ по-лесно съ него.

Въ подкрепа на това ще резюмирамъ повѣрителния ми разговоръ на другия день съ Дяконъ Стефанъ Митановъ въ Кочани, който сжщевременно бѣше и учителъ въ Основн. см. училище „Св. Кир. и Методи“ въ квартала „Доклевецъ“.

Дяконъ Стефанъ Митановъ

Митановъ бѣ членъ на организ. и близко познатъ отъ по рано. Щомъ научилъ, че съмъ въ Кочани, рано сутринта ме намъри и ме извика важно на саме. Съ особена загриженостъ ми разправи какъ предидущия день научилъ, че между турското население възбудено се шушукало за разкрито организац. оръжие въ Виница. Подробности, обаче, никакви. Понеже и той не знаеше още нищо, започна да ме съветва да не се връщамъ въ Виница и докато се проучило и узнае нѣщо по-поло-

жително, предложи ми и услугитъ си да остана временно укрить въ дома му. Изслушахъ го и му поблагодарихъ за усърдието, като добъръ членъ на организ. и колега, но сжшевременно му дадохъ да разбере, че трѣбва обезателно да си замина обратно и, ако се установи подобно нѣщо, да се взематъ мѣрки, за да не пострадатъ и други.

Впрочемъ, отъ това, което бѣше научилъ Дяконътъ се убедихъ, че турското население е доловило само за разкрито комитетско оржие, ама кжде, какъ и колко, не е станало достояние.

(Следва)

Х. Настевъ

Нападение на сватбата въ с. Неволяни, Леринско

На 28] септември 1905 година една гръцка банда нахлу въ селото ни Неволяни и съ съдействието на турцитѣ отъ селото, отъ които нѣколко отъ по-виднитѣ служеха на тия банди като куриери и помагачи, за което получаваха добри заплащания и други възнаграждения, блокираха кжщата на добрия българинъ Георги Яневъ, кждето бѣха събрани много гости — роднини и приятели, по случай сватбата на сина му Коте.

съпротива подпалили плѣвнитѣ и плетоветѣ около кжщата. Отъ пламъцитѣ скоро била обхваната и самата кжща. При това положение, грозно и безизходно, нашитѣ сватбари се втурнали да бѣгатъ презъ изходнитѣ врати и прозорци, причаквани отъ вѣнъ, сж бивали подло застрелвани. Много отъ жертвитѣ бѣха обгорени, понеже сж паднали близо до горящата кжща, а другитѣ бѣха избити въ двора.

с. Неволяне, Леринско

Блокадата на кжщата е станала около 3 ч. вечеръта по турски (10 ч. европейско време). Заедно съ гръцката банда е имало и войници отъ Леринския гарнизонъ. Това се доказа впоследствие, понеже при следствието бѣха намѣрени маузерови гилзи, а съ „маузери“ си служеше турската войска.

Всички сватбари — гости нѣмаха никакво оржие за съпротива, освенъ единъ отъ тѣхъ, а именно Василь Типульовъ, който ималъ револверъ съ малко патрони. Той решилъ да се съпротиви, като хваналъ позицията на единъ прозорецъ, а всички други сж налѣгали по пода на кжщата, очаквайки смъртта си.

Василь изстрелялъ всичкитѣ си патрони и падналъ раненъ на самата позиция на прозореца. Въпреки това, обаче, „героитѣ“ -андарти не посмѣли да влѣзатъ въ кжщата, и страхувайки се отъ нова

При това нападение паднаха убити 11 души а именно: братята Лазо, Наумъ и Георги Яневи Коце Търпинъ, Наумъ Тасевъ Наумчевъ, Коце Славевъ, Ване Тилевъ и синъ му Ставре, Василь Типульовъ, Дѣльо Тилевъ и 18 годишната му дѣщеря.

Още презъ сжщата нощъ съ специаленъ куриеръ бѣхъ извѣстенъ за станалото въ Битоля, кждето се намирахъ на служба като драгоманъ на Българското Консулство. Постарахъ се веднага да уведомя за станалата касапница въ моето родно село, Неволяни, почти всички консули въ Битоля. Сутринъта при трѣгването на влака отъ Битоля за Солунъ, повечето отъ консулитѣ бѣха на гарата и едвамъ сполучиха да се качатъ въ вагонитѣ и се отзоваха на Леринската гара, а отъ тамъ съ файтони пристигнахме въ Неволяни. Консулитѣ бѣха: Италянския, Френския, Английския и Бъл-

гарския — г. Живко Добревъ, придружени отъ менъ. Отсъствуваха Руския и Австрийския.

При пристигането ни въ селото ни всички консули — къмъ тѣхъ се присъедини и Леринскиятъ Италиански жандармерийски офицеръ Кастолди, — се отправахме на мѣстото на катастрофата, където ни се изпречи страшна и покъртителна картина! Проснати на земята, жертвитѣ на гръцко-турския бѣсъ, убити и обезобразени по най-звѣрски начинъ, представляваха неописуемо грозно зрелище! Освенъ съ куршуми, следъ смъртта имъ тѣ бѣха намущкани и обезобразени и съ ножове, та бѣха станали неузнаваеми.

Консулитѣ лично разпитваха и събраха всички подробности за това мерзко нападение, прибраха маузеровитѣ гилзи около къщата и следъ изказанитѣ съболезнования на близкитѣ и роднитѣ на избититѣ звѣрски мои съселени се завърнаха въ Леринъ заедно съ менъ. Тамъ обѣдвахме въ квартирата на г. Кастолди и съ вечерния влакъ се завърнахме въ Битоля.

При това нещастно наше положение, ние всички мислѣхме, че тия консулски огледи и констатации ще допринесатъ нѣщо добро за защита на нашата права кауза. Но нищо не стана!

* * *

Неволяни бѣ едно отъ буднитѣ села въ Леринско. Гръцкитѣ андарты не веднажъ бѣха заплашвали селото съ унищожение, ако не прегърне патриаршията.

Десетки български села въ Македония изпитаха злота и отмъщението на чуждитѣ пропаганди.

Въ навечерието на голѣмото Илинденско въстание презъ 1903 г. отъ село Неволяни излѣзнаха 92 души възстаници, отъ които около 30 души невъоръжени. На 23 юли, т. е. 2—3 дни покъсно, районнитѣ началници повърнаха частъ отъ хората безъ оръжие, така че взеха активно участие въ борбитѣ 52 души.

Презъ разнитѣ сражения нашитѣ неволчани дадоха следнитѣ жертви: Яначе Кутревъ, Мице Стояновъ Лаженкинъ, Христо Дѣльовъ и Кръсто Спасевъ Кузмановъ. Като селски войвода бѣ определенъ Илия Виденовъ, покръстенъ въ революцията още въ Цариградъ. Отличаваше се и правеше впечатление съ своята преданостъ, героизмъ и безстрашие. Подиръ въстанието той можа да забѣгне въ България заедно съ други. Обаче, презъ пролѣтътъ на 1904 година заедно съ Ресенския войвода и чета отъ около 30 души той мина границата при Царево село, на пжтъ за нашия край. Поради подло и мръсно предателство, паднали на засада, почти всички бѣха избити отъ турския аскеръ.

Подиръ въстанието въ селото ни Неволяни

се дадоха и други жертви. Така, загинаха на полето, където си работѣха мирнитѣ и тихи селяни Тасе Кузмановъ и Яначе Нановски. Кръсто Спасевъ биде убитъ въ сражение съ турски аскеръ. Сжщо така стана жертва и стариятъ попъ Анастасъ Христовъ. Преди възстанието 1903

Женска носия отъ с. Неволяни

година бѣха убити отъ селска турска „контра чета“ следнитѣ българи и добри патриоти: Андрея Стояновъ Лаженкинъ, Тасе Младеновъ и Коле Младеновъ, родомъ отъ с. Яковецъ, Ресенско, ожененъ за единствената дъщеря на богаташа Яначе Младеновъ въ Неволяни.

Въ резюме, селото ни Неволяни даде 22 души скжпи жертви за свободата на Македония.

Вѣчна имъ память!

Изъ споменитѣ на
Наумъ Христовъ

Предава В. Трифуновъ

Кратковременната свобода на Пиянецъ

(Царевоселско) презъ 1878 год.

(Продължение отъ кн. 7 (117))

До вечерята на тоя денъ всички български семейства отъ Царево село, съ изключение на 20—30, напускатъ селото и побѣгватъ на северъ къмъ Кюстендилско. Побѣгватъ и много други български семейства отъ останалитѣ села на Царево-

селско. Тѣзи отъ тѣхъ, които сж северно и западно отъ Царево село, бѣгатъ къмъ Кюстендилско, а ония отъ източната и югоизточната половина на котловината бѣгатъ къмъ Горно-Джумайско, което по това време е сжщо заето отъ руската войска.

При това масово бѣгство на българското население турцитѣ се държатъ добре и мнозина отъ тѣхъ увещаватъ познатитѣ и приятелитѣ си да не бѣгатъ, понеже ще ги запазятъ отъ идещата турска войска. Такова поведение тѣ държатъ отъ страхъ за себе си, защото вѣрватъ, че макаръ да дойде турската войска, тя нѣма да остане за дълго време, понеже, сигурно, следъ нѣкой день ще дойде руска войска и четата на страшния за тѣхъ комита дѣдо Ильо войвода, и да отмѣстятъ жестоко на турското население за извършенитѣ отъ него изстѣпления надъ българитѣ, както това стана при повторното заемане на гр. Кюстендилъ отъ руската войска.

Въпрѣки увѣщанията на Царевоселскитѣ турци никой българинъ не се решава да остане, понеже всички знаятъ отъ миналото що значи турско робство и какви зулуми се вършатъ отъ озвѣрената турска войска и башибозукъ. Всички бѣжанци българи сж напълно убедени, че руската войска ще имъ помогне, като дойде веднага въ тѣхния край, да настани отново българското управление, както това стана съ гр. Кюстендилъ.

До вечертьта и презъ нощъта на 29 срещу 30 мартъ 1878 г., една часть отъ побѣгналитѣ български семейства достигатъ, а нѣкои и прехвърлятъ билото на Осоговската планина и стигатъ въ близкитѣ села и махали отъ Кюстендилския окръгъ, а останалитѣ пренощуватъ въ махалитѣ на с. Долни Цръквенецъ, за да се отправятъ на другия день за Кюстендилско. Най-закъснѣлитѣ бѣжанци напускатъ селата си на 30 мартъ сутриньта. Последни бѣгатъ нѣколко души отъ по-младитѣ и юначни Царевоселски българи, които съ орѣжие въ ржка сж смѣтали да забавятъ движението на турската войска, като за тая цель още на предния день сж се били отправили къмъ мѣстността „Биглата“, по пѣтя за Кочани. Виждайки, обаче, многобройността на турската войска и невъзможността имъ да ѝ се противопоставятъ, намиратъ за благоразумно да се оттеглятъ и да последватъ и тѣ участъта на бѣжанцитѣ, съ надежда за по-добра участъ и помощъ отъ руската войска отъ Кюстендилъ.

Надвечеръ на 30 мартъ турската войска пристига въ Царево село, посрещната отъ цѣлото му турско население и отъ избѣгналитѣ 20—30 души българи, помирили се съ сждбата и решили да останатъ въ селото си. Пашата (командиръ на турската войска) се осведомява за положението и още на самото мѣсто извиква трима души измежду посрещачигѣ българи, на които заповѣда да заминатъ веднага по направление на побѣгналото българско население, да го настигнатъ и да го поканятъ да се завърне по домоветѣ си, защото нѣма да го закача никой, и че Султанътъ билъ далъ амнистия за всички извършени престѣпления презъ време на войната.

Мѣстното турско население се въздържа да върши грабежи надъ имуществата на побѣгналото българско население. Това то прави не само отъ страхъ да не дойде руската войска, но и поради страха му отъ наказание отъ командира на турската войска, който още при посрещането му го предупреждава да не закача мирното мѣстно българско население, защото иначе ще накаже виноватитѣ най-строга. Въздържатъ се и самитѣ турски войници отъ страхъ да не се създадатъ на държавата нови неприятности и бедствия. Отбелзватъ се въ последнитѣ дни само нѣкои дребни

произшествия, и то главно кражди на храна отъ нѣкои гладни войници.

Тримата българи пратеници на пашата се отправятъ веднага по назначението си. Тѣ пренощуватъ въ с. Долни Цръквенецъ, кждето намиратъ много малко бѣжанци. На другия день въ с. Църварица намиратъ повечето отъ бѣжанцитѣ и имъ предаватъ заповѣдта на пашата. Но никой не вѣрва на думитѣ му и не изказва желание да се завърне по домоветѣ си.

На другия день дохаждатъ въ с. Църварица 4 души руски кавалеристи, изпратени да разузнаятъ какво е положението въ Пиянечкия край. Връщатъ се отъ гр. Кюстендилъ и заминалитѣ за тоя градъ още на 29 мартъ вечерьта двама млади и буйни царевоселчани: Христо Митовъ Киселички и Иванчо Николовъ Стамболиски, които донасятъ радостни известия, че скоро руското военно начальство ще изпрати войска да прогони турската войска отъ Царево село и да настани отново българско управление. Всички бѣжанци решаватъ да чакатъ руската войска, съ която да се върнатъ по домоветѣ си свободни, а не роби. При това положение не се завръщатъ обратно въ Царево село и самитѣ трима пратеници на пашата.

Турската войска нарежда въ цѣлия Пиянецъ по долината на р. Брѣгалница турска власть, като разстава постове на нѣколко километра южно отъ билото на Осоговската планина. Тия постове сж много на рѣдко — съ километри единъ отъ други, което дава възможность на мнозина отъ бѣжанцитѣ да се връщатъ лесно по домоветѣ си и да изнесатъ останалата храна и покъщнина.

Берлинскитѣ конгресъ отъ началото на м. юлий 1878 г. внася голѣмо разочарование и огорчение не само въ новосъздаденото свободно Българско княжество, но и въ всички български земи. Силно покрусени сж отъ това и многобройнитѣ и нещастни бѣжанци отъ Царевоселско. Разочарованието между тѣхъ се засилва още повече съ настѣпването на есенъта и зимата. Студътъ и лошото материално и морално положение ставатъ причина, щото много отъ бѣжанцитѣ да се повърнатъ въ роднитѣ си мѣста, особено ония, които сж по-близо до опредѣлената погранична линия. При завръщането имъ турцитѣ не имъ правятъ препятствия. Това поведение на турцитѣ окуражава и други нѣкои отъ останалитѣ отсамъ границата бѣжански семейства, за да започнатъ и тѣ да се връщатъ въ роднитѣ си села. По тоя начинъ докъмъ Архангеловденъ, се завръщатъ около половината отъ всички избѣгали семейства. Останалата часть, въ това число и почти всички бѣжански семейства отъ централното и голѣмо село Царево село, решаватъ да останатъ въ предѣлитѣ на свободна България. Тѣ се заселватъ главно въ Кюстендилско, Дупничко, Ловчанско, Плѣвенско, Луковитско и въ ст. София. Въ тия мѣста тѣ се настаняватъ въ изпразненитѣ отъ избѣгалото турско население мѣста, като имъ се даватъ часть отъ имотитѣ му за обработване и поминъкъ. На първо време се подпомагатъ съ храна и по-малко парични срѣдства най-беднитѣ и нуждающитѣ се бѣжански семейства. Грижата за това има управлението и образуваниитѣ разни благотворителни комитети.

Отъ избѣгналитѣ отъ Царево село около 160 български семейства, една малка часть се заселватъ въ Бобошево, гр. Дупница и София, а мно-

зинството, или около 120 семейства, се настаняват във гр. Кюстендил във изоставените турски къщи. като им се правят улеснения и им се дава всичката възможност да се заловят за работа, според кой какъвто занаят има. Някои от по-младите и грамотни биват назначени и на служба.

Две от селата на Пиянеца във долината на р. Бръгалница, а именно: Сасса и Мелшица, до края на лятото 1880 год. бяха незаети още от турците, макар че по Берлинския договор те оставаха във турска територия. До това време те се включват във пределите на Кюстендилския окръг и младежите им се вземат на общо основание

войници във българската армия (1, 2, 3 и 4 набори). Едва след като минава смесената европейска погранична комисия и се поставят окончателно пограничните знаци, тия две села се заемат от турската войска и се настанява във тях отново турската власт. Служащите по това време от тия села войници във българската армия се уволняват от служба, като поданиците на чужда държава. Някои от тях се завръщат във родните си места, други остават във свободна България, като се заселват във пограничните места от Кюстендилската околия, във близост до техните родни села, отатък границата.

Вл. А. Караманов

Извлъчение от бележките на четника Иван Мутафов¹⁾

На 20 II. 1904 год. се събрахме със Лука Иванов, районен началник във Воденско, във хотел „Метропол“ във София и решихме след 4 дни да заминем аз, Савов и Асенов. И наистина, на 24 от разни спирки на трамвая взехме пътя за Горна-Баня. Това правихме, за да избъгнем подозрението и залавянето ни от полицията. На Павлово слъзохме и вкупом стигнахме Горна Баня, а от тук сътрена във Радомиръ и съфайтонъ във Кюстендилският ханчета. Посрещна ни Антонъ Кьосето, Гевгелийски войвода.

На 25, 26, 27 и 28, II. престояхме във Кюстендил. Навестиха ни Апостолъ, Новопазарски и Ениджевардарски районен началник, Андрей — Горно-Джумайски войвода, учителят Тодорчо, войвода из Гевгелийско — и те като нас се тъкмъха за Македония. Полицията ни е подушила и стражари обискиратъ дома на баба Донка. Съобразителна, тя ме изведе и през два двора влѣзох във трета къща. Вечерта ме настаниха във дома на дръ Михайловъ, а на 27 ме прехвърлиха във друга квартира.

На 29, II. пристигна Луката и тайно вечерта потеглихме за дългия път. На 1, 2 III минахме селата Сабляръ, Тошиново, Църварица и стигнахме във с. Ново село.

На 3, III. Пограничните войници арестували 4 възстаници от четата на Тодора и ги изпратили за Дупница. За да се спасим се върнахме във Църварица, където пренощувахме във плѣвните.

На 4, III. сутринта влѣзохме пак във Ново село. — а на 5 — щѣхме да минем границата. Валѣше снѣгъ. За да не бждем открити, отложихме заминаването.

На 6, III. войводата Андрей, преоблечен, обходи границата и е наредил по-лесното ни минаване.

Вечерта бѣ дошъл и куриерътъ Николчо отъ Клисуре. Заедно съ старшията отъ поста и единъ войникъ доближихме границата. Починахме във едни храсти — за последен път във България. Старшията и единъ войникъ ни изпратиха съ цѣлувки. Съ обиколки във разни посоки замаскирахме диритѣ си и стигнахме във с. Лешница, дето заварихме 10 души беглички. При силен студъ прекарахме 7, III. вѣнъ отъ селото. Вечерта селяните ни посрещнаха радушно, нахраниха ни

и можахме да се стоплимъ. Предъ и следъ вечеря Андрей войвода разглежда дѣла (дави).

На 8, III. следъ дълго лутане изъ скали и долини, стигнахме във Лешковските колиби на Таушанци, и на два коня натоварихме около 40 оки динамитъ, машини, патрони и много други бойни припаси. По причина на снѣжната виялица на нѣколко места конетѣ се спѣваха и падаха и бѣхме сбъркали пътя. Осъмнахме на пътя. Газимъ рѣката Желѣзка. Край едно помашко село кучетата ни открия Бързо отминахме и стигнахме с. Изтемникъ — махала Света-вода, — посрещнати много радушно. Женитѣ ни дадоха дрехи да се преоблечемъ, а нашитѣ, измокрени и изкаляни, изпраха, изсушиха и бѣхме приготвени за пътуване презъ нощта.

На разсъмване стигнахме малашевските колиби около с. Владимирово (Бичкиджиитѣ).

На 10, III. вечерта минахме покрай рида „Широкъ-долъ“, където Сарафовъ е ималъ сражение презъ 1903 год. — паднали 12 четника.

На 11, III. стигнахме във другитѣ Владимировски колиби. Въ една кошара имаше две деца: Иванка, на 10 години, и Василъ, на 11 години като овчари на стадото на бедния си баща.

Добре е да се отбележи любезността, сръчността и безстрашието на тѣзи деца. Василъ ни покани да починемъ при тяхъ и каза, че ще докара бърже отъ селото свои хора. А селото бѣ далеко 4—5 км. Ние очудено го попитахме какъ ще направи това, когато селото е толкова далечъ. Отговори ни, че това е много лесно и повика едно отъ овчарските кучета. Върза му една кърпа, и като стрела то се понесе къмъ селото. Следъ часъ-два ето че се задаватъ двама селяни. Посрещнаха ни много любезно, заклаха една бишка (прасе) и ни нагостиха много добре. Вечерта пътуваме покрай Гарванъ и Готинъ, върхове, на които е имало сражение миналата 1903 год.

На 12, III. пристигаме във с. Невичено, дето имаше аскеръ, та излѣзохме на рида и прекарахме във студъ, дъждъ и мъгли.

На 13, III. при с. Просеникъ бѣхме срещнати отъ селската милиция на с. Дабилъ. Тукъ погрѣшка ни взеха за турски аскеръ и насмалко щѣхме да си откриемъ огънь. Преди единъ часъ тукъ е миналъ аскеръ.

На 14, III. денувахме във с. Дабилъ до Струмица. Добре ни посрещнаха.

На 15, III. във с. Куклишъ се срещнахме съ

¹⁾ Ив. Мутафовъ е отъ Шуменъ. Ценни сведения за неговата дейностъ във Воденско дадохме във „Ил. Илинденъ“ кн. 107.

Чернопъевъ и четата му. Вечерята покрай Рудницитъ стигнахме с. Костурино. Тукъ имаше турски постъ, обаче не ни откри. Осъмнахме въ парнаритъ, въ които се крихше отъ минаващитъ турци. Цѣлия денъ ни валѣ дъждъ. Вечерята при проливенъ дъждъ стигнахме село Гявато. Посрещнаха ни гостоприемно. Бѣхме нахранени, изсушени и ни дадоха нови опинци — моитъ бѣха скжсани и босъ газѣхъ вода и снѣгъ.

На 18. III. денувахме вѣнъ отъ Гявато въ скалитъ до р. Вардаръ. Вечерята бѣ докаранъ голѣмъ кайкъ, въ който можахме съ вжжета да спуснамъ коня по стрѣмна пѣтека съ товара. Качихме се и ние и при вѣтровито време и вълни слѣзохме на другия брѣгъ. Предстоеше ни друга опасностъ: да минемъ желѣзопѣтната линия, пазена отъ силенъ аскеръ. Въ верига отъ по 3—4 четника, като се разминаваха часовитъ, при мъртва тишина, минахме линията. Прекараха и коня, за който бѣха взети всички мѣрки, да не прѣхне или дигне нѣкакъв шумъ. Съ усиленъ ходъ стигнахме въ с. Куванецъ, дето на 19. III. денувахме и вечерята покрай бичкиитъ стигнахме въ с. Хума, отъ дето на 21. III. трѣгнахме за с. Купа. Предъ насъ се движеше четата на Кьосето. Случайно тя се бѣ срещнала съ турска потеря и следъ кратка престрелка се бѣ спасила. Принудени бѣхме да се отклонимъ и се изкачимъ на Кожухъ планина. Трудно пѣтуване. Газене дълбокъ снѣгъ, преспи, лутане по пресѣчени мѣста. Стигнахме въ една колиба за укриване и убежище на чети. Заварихме двама ранени четници, на които бѣха оставили храна и се лѣкуваха сами. Нашето идване ги ободри и се съживиха.

Тукъ прекарахме 2 дни. На 23. III. бѣ силното земетресение, което причини събарянето на нѣкои скали. Следъ обѣдъ слизаеме отъ планината. Минахме покрай с. Купа и до Стѣргитъ се срещнахме съ четитъ на Апостола и Кьосето.

На 24. III. прекарахме на Стѣргитъ, гладни. Вечерята заминахме съ Апостолъ и нѣколко негови четници. Кьосето съ четата си се върна обратно, понеже тукъ бѣ границата на неговия районъ. Стигнахме въ с. Ливада — 600 кжши власи. Престояхме въ конака, а на разсъмване излѣзохме вѣнъ отъ селото и денувахме въ Паякъ планина.

На 25. III. пѣтувахме денски. Минахме покрай върха Байрацитъ, Попскитъ гробища, Гацеви Метризи и въ с. Попово се срещнахме съ група други Апостолови четници.

На 26. III. донесоха ни 3 прасета. Подѣлихме ги и си направихме шишъ кебапъ. Още не бѣха се изпекли шишоветъ, и часови тревожно изве-

стиха, че отъ къмъ Попово иде голѣма група аскеръ. Въ мигъ бѣ дадена команда да заемемъ скалитъ и по възможностъ да заемемъ по-добри пусии, като предполагахме, че тукъ ще се водятъ сражения. Въ този трагиченъ моментъ, имаше и нѣщо весело: всѣки четникъ до пусията бѣ забилъ шиша съ месото да го гледа и да му се наливатъ устата а, отъ друга страна — да вземе мѣрки за самосъхранение. Така прекарахме часъ, може би часъ и половина. Турскиятъ аскеръ се направилъ, че не ни вижда и се връща назадъ. Четницитъ весело се одумватъ, че аскерътъ се е върналъ, понеже не е иска да го гощаваме съ свинско месо.

27, 28, 29, 30 и 31 III. прекарахме все на същото мѣсто, очаквайки да се открие каналъ за Воденско. Най-после каналътъ се откри. Слѣзохме въ с. Ново-село и продължихме за с. Дрѣново. Апостолъ се отдѣли като ни даде десетъ негови четници, и ние 7, та станахме всичко 17 души.

На 1. IV. 1904 г. селянитъ отъ с. Дрѣново съ 10 коня ни прекараха презъ рѣката Колодей, която бѣше доста пълноводна, та конетъ съ плуване ни пренесоха на другия брѣгъ. Продължихме пѣтя и стигнахме въ с. Почипъ.

На 2. IV. тукъ ни посрещна Дамянъ Груевъ. Вечерята стигнахме с. Саракиново (130 кжши, чисто български).

На 3 и 4 IV презъ с. Саракиново потеря минава на два пѣти. Вечерята заминахме за с. Долно-Родево. Понеже въ селото имаше аскеръ, продължихме да се изкачваме къмъ мѣстността Червенъ камъкъ, кждето стигнахме и се срещнахме съ мѣстната Воденска чета.

На 5, 6 и 7 IV. на бивакъ бѣхме въ мѣстността Червенъ камъкъ — Бабино гумно, Нидже-планина. На това мѣсто Груевъ следъ прочувствена речъ направи дѣление на десяткитъ: 1) районниятъ началникъ Лука Ивановъ съ четницитъ Ангелъ и Иванъ Асеновъ, Василъ и двама отъ Апостоловата чета; 2) азъ и Савовъ съ 10 четника отъ тукашната чета; 3) Божинъ съ 10 четника — всички отъ Апостоловата чета и 4) Ташо, тукашниятъ десятникъ (войвода), съ 13 тукашни четници.

Така цѣлиятъ Воденски районъ се разпредѣли; 1) полето (Подско) Сланицата — нашиятъ районъ; 2) Саракинско — севернитъ поли на Нидже — на войводата Ташо и 3) Пожарско — на войводата Божинъ. Районниятъ началникъ Лука остана като ревизоръ на всички ни.

Сжция денъ привечеръ нашата чета (Подската) заминахме и стигпахме с. Нисия.

(Следва)

Положеието

Войната, започнала съ стихийностъ, която даваше известни основания да се предполага, че ще се ликвидира бърже съ непрекъснато претърпѣващия въ срѣди Европа поражения противникъ на Германия, въ последно време се затегна и остана да се води почти изключително по въздуха. Именно поради това последно обстоятелство нейниятъ темпъ стана по-бавенъ. Поради това, сжщо, не можаха да бждатъ използвани и останаха въ бездействие много отъ войскитъ и отъ оржжията на Германия и на Италия, съ които тия две съюзени сили изобилно разполагатъ и съ които биха могли да нанесатъ съкру-

шителни удари на противника, ако биха имали възможностъ да се срещнатъ по сухо съ него. Морето, което обкржжава двата английски острова, дето е съсрѣдоточена ржководната властъ на Великобританската империя, изглежда до сега наистина да се оказва съюзникъ, и при това доста добъръ, на Англия. Защитена отъ него, тя продължава да оказва съпротива на едничкитъ — по своя видъ — аеропланни нападения, извършвани отъ Германия, съ надежда, да може, съ течение на времето, да увеличи силитъ на военното си въздухоплаване и чрезъ това да оказва по-ефикасна съпротива по сега

далече превъзхождащите я германски въздухоплателни сили и да попречи на голѣмитѣ разрушения, които германскитѣ бомбохвъргачи вършатъ въ градоветѣ, фабричитѣ и пристанищнитѣ постройки на Англия.

Зимното време, което е вече на прага, изглежда ще бжде въ помощъ на Англия, що се отнася до отбраната на английскитѣ метрополски острови.

Дали изобщо могатъ всички тия, за сега благоприятни за Англия, обстоятелства да бждатъ непреодолима прѣчка за германското командване за нанасяне на едно решително поражение на тая важна английска територия или тѣ не съставляватъ никаква прѣчка; дали германското главнокомандуване разполага съ срдства за преодоляване на всѣка прѣчка, произходяща отъ природнитѣ стихии или отъ техническитѣ и духовни ресурси на Англия и дали изобщо ще реши на всѣка цена да нанесе съкрушителния ударъ на Англия на най-чувствителния пунктъ на нейната имперска система, каквато съставлява Лондонъ съ цѣлата територия на двата метрополски английски острови и, ако реши, кога смѣта да нанесе тоя решителенъ ударъ,—това сж въпроси, на които никой, стоящъ вънъ отъ най-вътрешнитѣ канцеларии на висшата германска политика и на висшето германско командване не може да отговори. Намъ, наблюдателитѣ на събитията по самитѣ развиващи се действия, по появяващитѣ се въ печата статии, комюникета, речи и изявления на разни отговорни фактори въ ржководството на работитѣ въ воюващитѣ и въ нѣкои други страни е позволено отъ логиката да правимъ само предположения и да се ограничаваме въ рамкитѣ само на вѣроятноститѣ, особено що се отнася до нѣкои подробности по развитието на сегашния така сложенъ и, по наше мнение, все повече усложняващъ се вече свѣтовенъ конфликтъ.

Все пакъ, върѣдъ това крайно усложнено положение, ние можемъ, по много недвусмислени данни, почти съ сигурностъ да кажемъ, че, при сегашното затегнато състояние на войната, въ най-скоро време предстоятъ да се развиятъ решителни военни събития въ Срдиземно море.

Една отъ предпоставкитѣ—и тя ни се вожда най-важната—за извеждане на това заключение лежи въ обетоятелството, че по брѣговетѣ на Срдиземно море е закрепостена главната английска сила, която държи ключа между европейския, азиатския и африканкия материкъ—именно канала Суезъ и околнитѣ му територии и самия африкански материкъ въ северната му частъ. Едно разбиване на тая английска първостепенна отъ гледище на свѣтовнитѣ английски имперски интереси крепостъ би разчистило пътя за едно пълно овладѣване на положението по брѣговетѣ на Срдиземно море и би докарало господството на силитѣ отъ Осьта Римъ-Берлинъ вече не само надъ цѣлия европейски континентъ, но и надъ Африка, на първо време въ северната ѣ частъ, която е и най-важната. Безъ пропѣждането на английската сила отъ Срдиземно море — което значи отъ Египетъ преди всичко, отъ Палестина, отъ Суезъ и отъ други английски владения и бази въ и край това море — не може никой да бжде сигуренъ въ господството си на европейския континентъ. А съ отстраняването на Англия отъ брѣговетѣ и отъ крайбрежнитѣ области на Срдиземно море обезпечаватъ се не само голѣми възможности за силитѣ отъ Осьта за продоволствие отъ всѣкакъ въ родъ; обезпечаватъ се не само военна сигурностъ отъ тая страна, но и необходимото спокойствие за едно устройство — маркаръ и презъ военно време — на Европа, което би дало възможностъ да се посрещатъ безъ голѣми рискове за социални и финансови сътресения елементарнитѣ нужди

на народитѣ въ Европа и да се използватъ производителнитѣ сили на тия народи при почти нормални условия на животъ.

Освенъ това климатическитѣ условия по бреговетѣ на Срдиземно море презъ зимнитѣ месеци благоприятствуватъ за водене на военни действия въ пълна сила.

Италианцитѣ, които нѣматъ другъ фронтъ освенъ тоя въ Срдиземно море и по североизточнитѣ брѣгове на Африка, могатъ да хвърлятъ всичкитѣ си, още неразгнати, сили именно по тия бойни зони. Въ тѣхна помощъ могатъ да дойдатъ, подъ една или друга фврма, нѣкои свободни отъ действия и задачи по други фронтове, въоржжени сили.

Но, понеже, все пакъ, една такава решителна съсрдлочена военна акция, на дветѣ сили отъ осьта въ Срдиземно море, особено въ по-важната му източна половина, е едно само по себе си голѣмо военно предприятие, при което има известни проценти отъ неизвестности и несигурности, които могатъ да се увеличатъ чрезъ засилване на и безъ това голѣмитѣ морски английски сили, съсрдлочени въ това море, Германия и Италия сключиха воененъ съюзъ съ Япония, за да не позволятъ на английската флота по Тихия и Индийския Океанъ и по други далечни морета да напусне тамошнитѣ си бази и стратегични пунктове и да отива въ помощъ на флотата въ Срдиземно море и още — за да не се даде възможностъ на флотата на С. Щати косвено да подпомага въ това море английскитѣ сили и изобщо — за да се откриятъ нови грижи за Англия и да се държи разпръснатата нейната военна сила.

При така създаденото положение, изглежда че е само въ интересъ на силитѣ отъ Осьта да действуватъ бърже въ Близкия изтокъ, за да нанесатъ удара. Естествено, тия сили се стараятъ да постигатъ задачитѣ си колкото е възможно съ по малко жертви, използвайки всички срдства на дипломатическитѣ подготовки. Въ тия часове ние наблюдаваме тъкмо това: усиленни старания да се отдѣлятъ отъ английското влияние Турция и Гърция — две крайсрдиземноморски държави, чието стратегическо значение не е малко, и да се убедятъ Испания, а въ последно време и Франция, че тѣ ще има само да спечелятъ, ако присѣдинятъ усилията си къмъ тия на Германия и на Италия за сразяване на английската сила въ и край Срдиземно море.

Ще завършатъ ли тия дипломатически постѣпки съ добъръ резултатъ за Германия и Италия или не — това е все още, до часа, въ който пишемъ тия бележки, единъ откритъ въпросъ. По всичко, обаче, се вижда, че и въ единия, и въ другия случай, силитѣ отъ Осьта сж решени тоя пътъ въ тая областъ да действуватъ решително за радикално разрешаване на борбата край Срдиземно море.

Това за насъ, които живѣемъ до самото това море и очакваме едно развитие на работитѣ, благоприятно за осществяване на елементарни национални въжделения, е отъ особена важностъ и естествено то задържа главното ни внимание.

Що се отнася до положението въ зонитѣ на Атлантическия и на Тихия океанъ и по специално къмъ южнитѣ брѣгове на източна Азия, тамъ наистина сега се развиватъ работи, които могатъ въ недалечно бждеще да докаратъ до война, въ която ще се намѣсятъ вече и Япония, и С. Щати и която въ сжщностъ може да реши какъвъ ще бжде окончателниятъ резултатъ отъ сегашния свѣтовенъ конфликтъ. Това, обаче, е доста далече отъ насъ и сега нѣма защо да се впускатъ въ гадания околотоя евентуаленъ новъ конфликтъ.

НАШИЯТЪ КАЛЕНДАРЪ

Той е вече подъ печатъ. Нека дружества и братства побързатъ да ангажиратъ нужното имъ количество екземпляри отъ единствения календаръ, издаванъ отъ Македонскитѣ организации въ страната.

Между нескончаемитѣ опити, за освобождение отъ чуждо иго, въ своя последенъ опитъ — нека се надѣемъ, па и по всичко изглежда, че той ще си остане последенъ — а именно, презъ Илинденското въстание — 1903 г. — българинътъ прояви най-силенъ организаторски талантъ — всичко бѣ преценено въ най-тънкитѣ му подробности, всичко бѣ предвидено и навременно предприето. 26408 герой светци — мнозина отъ тѣхъ безъ никакво оржие, или каквото имъ бѣ попаднало на ръка — брадва, коса, ластегарка — бѣха напуснали домъ и семейство и се впуснаха въ неравната борба. Цѣли 3½ месеци при мъчителни страдания и лишения продължи борбата. Люта зима сви знамената и застави борцитѣ да се прибератъ въ семейно огнище при родители, невести и деца. Мнозина отъ тѣхъ ужасъ посрещна — 12,440 сгради опожарени, 70835 останаха безъ подслонъ, 4624 старци, жени и деца изклани, 3122 жени, моми изнасилени, 72 моми заробени, при 240 сражения — 994 възстанници убити и ранени, 5321 убити и ранени турци и нито единъ отъ мирното турско население незасегнатъ. Въстанието, потушено при най-жестоки изпитания и мъсть на поробени и заробители, не бѣ безрезултатно. То изнесе предъ свѣтовния аеропагъ въ всичката ѣ голота пошлостъта на владетелката страна и некадърността ѣ да възприеме що годе поносимъ начинъ на управле-

ние завладенитѣ страни, че тя си остана все така некултурна и инертна къмъ каквито и да е преобразования, въпреки б вѣковното ѣ съжителство съ европейскитѣ държави, въпреки постояннитѣ жертви, които понасяше като санкции на своята недъгавостъ. Илинд. въстание съ своята сила и мощъ, съ светостъта на своя идеалъ спечели адмирациитѣ на цѣлия културенъ свѣтъ. То раздруса отъ основи трона на кървавия султанъ и той падна поразенъ отъ ударитѣ на подлаганитѣ отъ него на най-ужасни гонения комитаджии.

Водителитѣ на тоя всенароденъ бунтъ, щабътъ на Илинденското въстание, въ лицето на Даме Груевъ, Борисъ Сарафовъ и Анастасъ Лозанчевъ, ще краси тоя пжтъ календара на Илинденската Организация. Подвизитѣ и живота на първитѣ двама наши вождове отдавна минаха въ легендитѣ на българския народъ. Остана да ни напомня величието на момента само тѣхниятъ другаръ Анастасъ Лозанчевъ, който едва влачи последствията отъ преживелцитѣ и изпитанията, на които е билъ подложенъ.

Заедно съ него, ние всички се надѣемъ, че ще доживѣемъ деня, въ който ще видимъ постигнати блѣноветѣ ни за отечествена свобода.

Календарътъ ни се краси и съ великолепия изгледъ на Костурското езеро, най-здравия югозападенъ граниченъ стълбъ на българското отечество, костурско, което на Илинденъ взе най-живо участие и прояви примѣри на най-голѣмо и блестяво себеотрицание и храбростъ на своитѣ синове.

Отъ Ржков. тѣло на Илинд. Организация

„БЪЛГАРИЯ“ 1-ВО БЪЛГ. ЗАСТРАХОВ. Д-ВО — СОФИЯ

най-старото застрахователно предприятие въ страната

ЗАСТРАХОВА И ПРЕЗАСТРАХОВА

при най-износни условия, превъзходни комбинации и низки премии

ЖИВОТЪ,
ПОЖАРЪ,
ТРАНСПОРТЪ,
ЗЛОПОЛУКА,
КРАНБА,
АВТОМОБИЛИ,

МЯТЕНИ,
ЕКСПЛОЗИЯ,
ГРАЖДАНСКА ОТГОВОРНОСТ
ВИТРИНИ,
СПОРТНИ РИСКОВЕ,
ЗЕМЕТРЕСЕНИЯ И ДР.

„БЪЛГАРИЯ“ — ПЛАЩА!
„БЪЛГАРИЯ“ — ОБЕЗПЕЧАВА!
„БЪЛГАРИЯ“ — ВЪЗСТАНОВЯВА!

повече отъ
5,500,000,000
(ПЕТЪ МИЛИАРДА И ПЕТСТОТИНЪ МИЛИОНА)
е изплатила на своите застраховани

„БЪЛГАРИЯ“

1-ВО БЪЛГАРСКО ЗАСТРАХОВАТЕЛНО Д-ВО

София, ул. „Гр. Игнатиев“, 10.

Телефони: 2-70-23, 2-70-24, 2-34-21.

Употребявайте ненадмината по
начество нислородна паста за зъби

„ИДЕАЛЪ“

ЗАВОДИ НИКОЛА ЧИЛОВЪ А. Д.